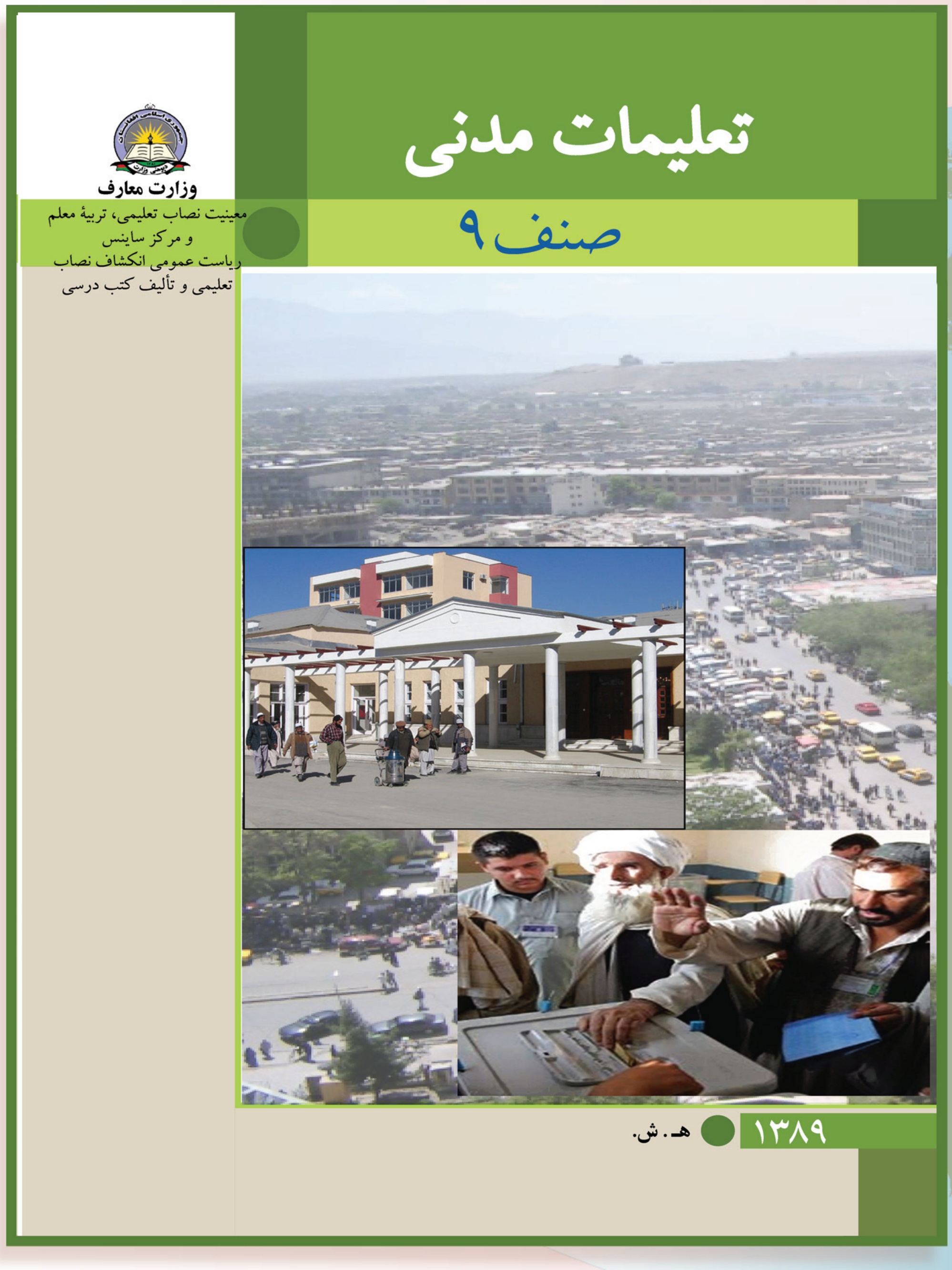
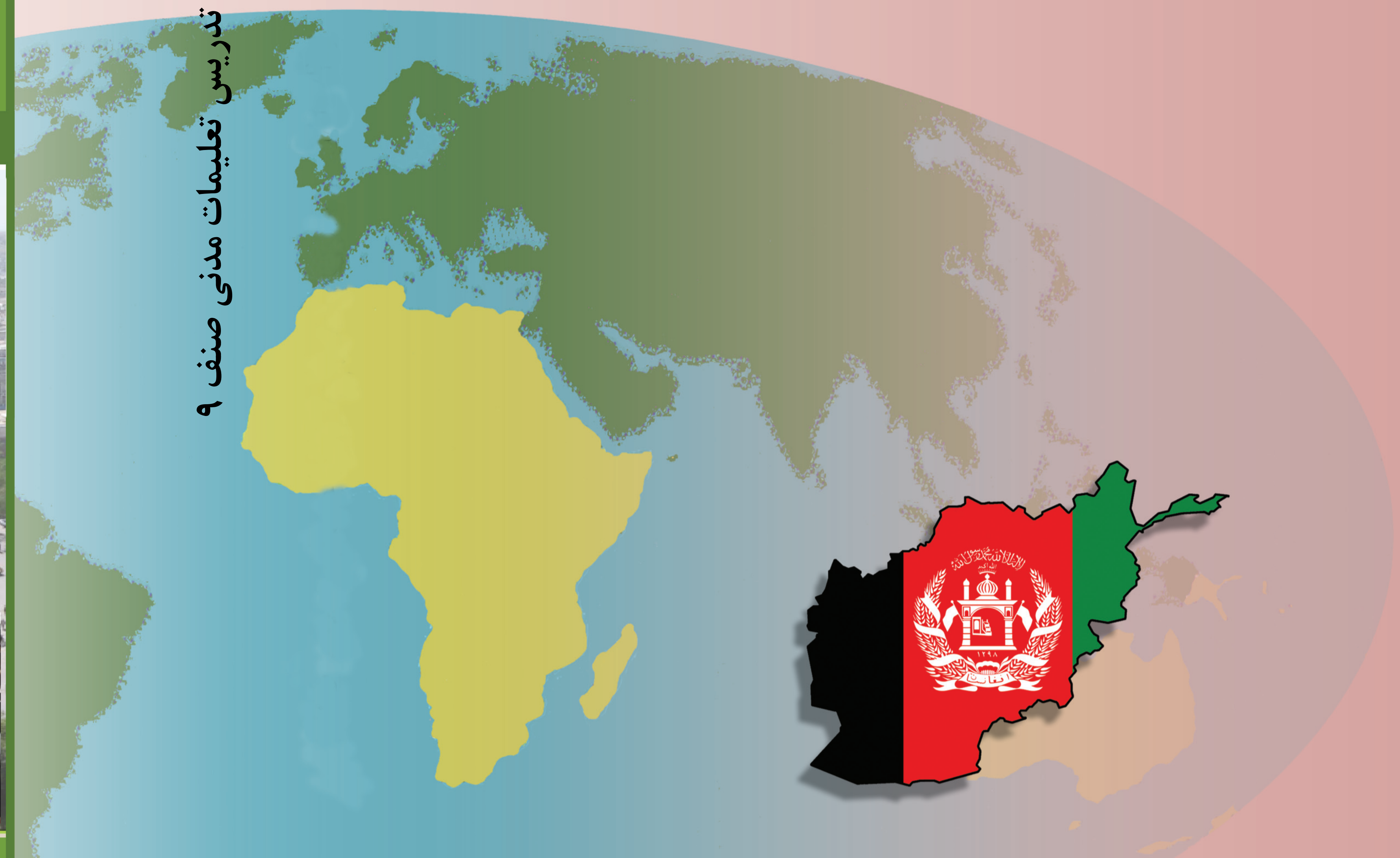
وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی،
تربیهٔ معلم و مرکز ساینس
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس تعلیمات مدنی
صنف ۹

رهنمای تدریس تعلیمات مدنی صنف ۹

سال چاپ : ۱۳۹۰ هـ . ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیهٔ معلم

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی

و تألیف کتب درسی

کتاب معلـم

رهنمای تدریس تعلیمات مدنی

صنف نهم

سال چاپ: ۱۳۹۴ هـ . ش.

مؤلفان

کاظمیه محقق

پوهنیار محمد فاروق عمر خیل

سرمؤلف محمد افضل حضرتی عضو علمی دیپارتمنت تعلیمات مدنی ریاست انکشاف نصاب تعلیمی وتألیف کتب درسی

ایدیت علمی و مسلکی

محمد عزیز بختیاری

ادیت زبانی

سید محمود خلیق عضو علمی دیپارتمنت تعلیمات مدنی ریاست انکشاف نصاب تعلیمی وتألیف کتب درسی

کمیتۀ دینی، سیاسی و فرهنگی

- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی.
- مولوی قیام الدین کشاف
- محمد آصف کوچی

کمیتۀ نظارت

دکتور اسدالله محقق معین انکشاف نصاب تعلیمی و تربیۀ معلم

دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژۀ انکشاف نصاب تعلیمی

سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین

رحمت الله غفاری

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی

کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی

دا وطن د ټولو کور دی — د بلوخو د ازبکو

د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو

ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان

براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان

دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان

په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان

نوم د حق مودی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف،

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می‌دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا به عمل می‌آید تا در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آرزوهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی‌های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیار های جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشور های دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

فاروق «وردک»

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست

پیش گفتار..........١

چگونه از این راهنما استفاده کنیم؟..........٢

توجه به روش تدریس:..........٣

فصل اول..........٤

اهمیت تعلیم و تربیه و رسالت معلمان..........٤

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان..........٥

اهداف فرهنگی و هنری:..........٦

تعلیمات مدنی چیست..........٧

اهداف تدریس تعلیمات مدنی..........٨

استراتیژی‌های تدریس..........٩

٣- شبکهٔ مفاهیم..........١٠

٦- استراتیژی کارگروپی..........١١

١٠- روش مباحثه گروپی..........١٢

استراتیژی‌های ارزیابی از معلومات شاگردان..........١٣

چک‌لیست معین کردن مهارت شاگردان در حل مسایل..........١٤

چک لیست معین کردن مهارتهای ارتباطی..........١٥

فصل دوم: رهنمای تدریس تعلیمات مدنی..........١٦

دولت و وظایف آن ۱۷

با قانون اساسی افغانستان آشنا شویم ۲۲

نظام سیاسی و دولت خود را بهتر بشناسیم. ۲۵

مردم سالاری (دموکراسی) چیست؟ ۲۹

مردم چگونه می‌توانند در اداره دولت مشارکت کنند؟ ۳٤

مردم سالاری (دموکراسی) در افغانستان ۳۸

ملل متحد- دلایل تشکیل و ارگان اصلی آن ٤۲

ارکان فرعی و سازمانهای تخصصی ملل متحد ٤۸

کارنامه ملل متحد ۵۲

حقوق بشر ۵۵

تاریخچه و وضعیت حقوق بشر در افغانستان.. ٦۲

پیش گفتار

کتاب رهنمای معلم کتابی است که معلمان محترم را در اجرای دقیق برنامه درسی در صنف رهنمایی می‌کند. کتاب رهنمای معلم همچنین معلمان عزیز را با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، اهداف دورۀ تحصیلی، برنامۀ درسی و شیوه تدریس هر درس کتاب درسی، آشنا می‌سازد.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول تحت عنوان کلیات و معرفی برنامه درسی و فصل دوم تحت عنوان تدریس مضامین آموزشی یا تدریس درسهای مختلف است. فصل اول شامل دو قسمت است قسمت اول مقدمات و قسمت دوم آشنایی با برنامۀ پروگرام درسی است. در قسمت مقدمات معلمان عزیز با مقاصد تعلیم و تربیه و رسالت معلمی آشنا می‌شوند و یاد می‌گیرند که اهداف نظام تعلیم و تربیۀ کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقی، علمی و آموزشی، فرهنگی و هنری، مدنی، اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال می‌کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقیق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائه محتوا و روشهای جذاب تدریس زمینۀ تحقق این اهداف را فراهم کنند.

معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف عمومی آموزش هر درس، محتوای برنامه (مضامین آموزشی)، نحوۀ ارتباط طولی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روشهای تدریس و شیوه ارزیابی از معلومات و مهارتهای شاگردان مواد مُمد پروگرام درسی آشنا می‌شوند. قابل یادآوری است که روشهای تدریسی که در هر کتاب رهنما معرفی شده است، متناسب با همان موضوع درسی است، به طور مثال: روشهای تدریسی که در تعلیمات مدنی توصیه شده، ممکن است در مضامین دیگر مناسب نباشد؛ اما وجه اشتراک این روشها تأکید آنها بر فعال بودن شاگردان در جریان تدریس تحت هدایت معلم است.

فصل دوم این رهنما به پلان درسی سالانه نحوۀ تدریس هر درس (پلان روزانه) و منابع و مآخذی که برای تألیف رهنما از آنها استفاده شده اختصاص یافته است. اعتقاد نویسنده گان این رهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیۀ پلان روزانه را نداشته باشند و یا اینکه هر کدام استنباط خاصی از اهداف درس داشته باشند، و در نتیجه نحوۀ تدریس آنها با یکدیگر فرق کند. به منظور سهولت در کار معلمان پلان‌های تدریس به قسمی نوشته شده است که نیاز آنها را در تدریس و اجرای برنامه به خوبی تأمین می‌کند. لازم به ذکر است که شیوه تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روشهایی که خود در طی سالها تدریس، اثرات مثبت آن را

تجربه کرده اند، استفاده نکنند و آنها را کنار بگذارند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن آموزش صورت گیرد و شما معلمان محترم احساس رضایت را در چهره شاگردان ببینید. قسمت دیگری از پلان روزانه به جواب های متن درسها، و سؤالات آخری درس اختصاص داده شده است. به منظور توسعه سطح دانش معلمان، در اخیر هر پلان درسی معلومات اضافی برای آنها آورده شده است.

بدون شک این رهنما خالی از اشکال نیست. معلمان بزرگوار با ارسال نظریات خود به مرکز نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این رهنما کمک نمایند.

چگونه از این راهنما استفاده کنیم؟

همانگونه که پیش از این نیز بیان شد، این کتاب به معلمان محترم کمک می‌کند تا کتاب درسی را بهتر برای شاگردان تدریس نمایند. برای انکه بتوانیم از این کتاب به خوبی استفاده نماییم باید مراحل زیر را به دقت انجام دهیم:

- **مطالعه فصل اول**: معلمان محترم قبل از هر چیز باید فصل اول کتاب راهنما را به دقت مطالعه نمایند تا با اهداف دوره، اهداف مضمون، روش‌ها و استراتیژی‌های تدریس، روش‌های ارزیابی و سایر مطالب فصل اول به خوبی آشنا شوند. برای پیاده کردن دقیق پلان درسی مطابق با این راهنما، ضرورت دارد که مطالب فصل اول به خوبی درک شده باشد.
- **توجه به ساعت درسی**: عناوین درس‌های کتاب به معنای آن نیست که در یک ساعت درسی تدریس می‌شود. عنوان درس به وحدت محتوا اشاره دارد و ممکن است در یک، دو یا سه ساعت درسی تدریس شود. شما معلمان محترم اصلاً نگران نباشید که پس چگونه می‌توانید یک عنوان درسی را به دو یا سه بخش تقسیم نمایید، زیرا این کار را مؤلفان محترم در کتاب راهنما انجام داده‌اند. شما فقط توجه کنید که یک عنوان درسی به چند قسمت تقسیم شده است. در اول هر عنوان درسی در کتاب راهنما نوشته شده است که درس در چند ساعت تدریس می‌شود. در متن راهنما نیز تذکر داده شده که درس در چند ساعت تقسیم شده است. علاوه بر این در کتاب راهنما واضح به شما گفته است که قسمت اول درس تا کجاست.
- **توجه به اهداف عمومی و جزیی**: در اول هر درس اهداف عمومی و جزیی درس بیان شده است. اهداف درس به معلمان محترم کمک می‌کند که در تشریح درس به کدام مطالب بیشتر

توجه نمایند و از شاگردان چه انتظاراتی باید داشته باشند. بنا بر این، از معلمان محترم خواهشمندیم که با دقت کامل اهداف درس را بخوانند و در تدریس و ارزیابی درس از آنها به حیث راهنمای کار خود استفاده نمایند.

- **توجه به روش تدریس**: روش تدریس هر درس با توجه به محتوای درس تعیین شده است. گاهی یک روش و گاهی دو یا چند روش برای تدریس یک درس پیشنهاد شده است. با توجه به اینکه روش‌های تدریس در فصل اول راهنما توضیح داده شده، در فصل دوم تنها از روش‌ها نام گرفته شده است. از اینرو، معلمان محترم باید میتود ها را در فصل اول با دقت مطالعه نمایند. لازم به یادآوری است که استفاده از روش‌های جدید در اول ممکن است اندکی مشکل به نظر برسد، خواهشمندیم که این احساس نباید شما را از استفاده مداوم و صحیح آنها منصرف کند، چون کارگرفتن از این روش‌ها باعث می‌شود که شاگردان شما درس‌ها را بهتر یادبگیرند.
- **مواد مُمددرسی**: تدریس صحیح هر درس ضرورت به وسایل و امکانات خاصی دارد که در کتاب راهنما بعضی از مهم‌ترین آنها نام برده شده است. معلمان محترم تلاش نمایند که حتی الامکان، وسایل مورد نیاز مضمون خود را به کمک مسؤولین محترم مکاتب تهیه نمایند.
- **توجه به میتودهای ارزیابی**: میتود ارزیابی خاصی برای هر درس پیشنهاد شده است. استفاده از این میتودها نیز به شما کمک خواهد کرد تا بتوانید میزان یادگیری شاگردان خود را بهتر ارزیابی نمایید.
- **شیوهٔ تدریس**: قسمت عمده کتاب راهنما را پروگرام تدریس تشکیل می‌دهد. کارهایی را که معلمان محترم در هر قسمتی از درس باید انجام دهند، به خوبی تشریح شده است. زمانی که باید به هر قسمت اختصاص داده شود، نیز مشخص شده است. توجه و رعایت دقیق به زمان هر قسمت باعث می‌شود که همه قسمت‌های درس به خوبی تدریس شود.
- **جوابات سؤالات و فعالیت‌ها**: برای سهولت کار معلمان محترم، جواب همه سؤالات و فعالیت‌ها در کتاب راهنما داده شده است.

موفقیت همه معلمان عزیز را در راه تربیت افرادی آگاه، صالح، باایمان و مسؤول در برابر کشور عزیز ما افغانستان، از خداوند بزرگ خواهانیم.

فصل اول

اهمیت تعلیم و تربیه و رسالت معلمان

دانشمندان تعاریف گوناگونی از تعلیم و تربیت کرده‌اند. عده‌یی آنرا انتقال، ارزیابی و توسعه میراث فرهنگی گذشته گان می‌دانند. عده‌یی نیز تعلیم و تربیت را شکل‌گیری صفات و توانایی‌های خاص در فرد خوانده‌اند. بعضی، تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعدادهای نهفته فرد دانسته‌اند. بعضی دیگر، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده‌گی در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص پنداشته‌اند. بعضی از مربیان، تعلیم و تربیت را رهنمایی جنبه‌های گوناگون وجودی فرد، یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و اخلاقی می‌دانند.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند، اما هیچکدام به تنهایی کافی نیست. مربیان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آنها از شاگردان انتظار دارند که در پهلوی آموختن علم و هنر با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده و به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقیت‌آمیز به اجتماع، عادات، مهارتها و نظریاتی خاصی را کسب کنند، تا در نتیجه شکوفایی استعدادهای خویش بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند. آنها باید مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین احتیاجات اقتصادی جامعه یاد بگیرند. به طور خلاصه، انتظار می‌رود که تمامی ابعاد مادی و معنوی شاگردان، از طریق جریان تعلیم و تربیت رشد و توسعه یابد.

بنا بر تعالیم دین مقدس اسلام، هدف تعلیم و تربیت، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد مادی و معنوی او در حد توانایی رشد و تکامل پیدا کند. چنین انسانی، خویشتن، محیط طبیعی و اجتماعی خویش و پروردگار خویش را خوب می‌شناسد و از حقوق ومکلفیت های خویش در رابطه با آنها نیز به خوبی آگاهی دارد. در نهایت، انسان کامل کسی است که منزلت قرب الهی را کسب کرده باشد و این هدف تعلیم و تربیت اسلامی است که جز با شکوفاشدن همه ابعاد مادی و معنوی انسان حاصل نمی‌شود. از اینرو، وظیفه مهم معلمان و نهاد های تعلیم و تربیه شکوفا ساختن ابعاد مادی و معنوی انسان است. هر کدام از موضوعات و مضامین درسی به تعقیب تربیه دادن بُعد خاصی از وجود انسان است.

هدف تعلیم و تربیت، پرکردن ذهن شاگردان از حقایق و واقعیت‌های مختلف نمی‌باشد و شاگرد خوب نیزحتمی کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، بلکه شاگرد خوب کسی است که ابعاد مادی و معنوی او در همه زمینه‌ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی تحصیل علم است. درجریان تعلیم و تربیت نباید تنها به تربیت نخبه گان توجه و به بقیه شاگردان بی‌اعتنایی شود. نظام تعلیم و تربیت مطلوب، رشد استعداد همه گان را مورد توجه قرار می‌دهد. تعلیم و تربیت به معنای صحیح آن، به تحقق همه اهداف تعلیم و تربیت توجه می‌کند. از سوی دیگر، معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح تربیتی، در همهٔ دوره‌های تحصیلی به تحقق تمام اهداف عمومی تعلیم و تربیه از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و فوق برنامه توجه دارد.

شاگردان در دوره نوجوانی دارای خصوصیات خاصی هستند. در این دوره شاگردان از لحاظ جسی وارد مرحلۀ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروپ همسالان در این دوره شکل مخصوصی به خود می‌گیرد. آماده‌گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورۀ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همدردی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران لذت می‌برند. آنها خوش دارند که خود به طور مستقل کارهای مربوط به خویش را انجام دهند. آنان در این دوره، علاقه بیشتری برای درک اسرار عالم و یادگرفتن دربارۀ طبیعت و عالم معنا از خود نشان می‌دهند. ذوق هنری و حس زیبایی‌شناسی کودکان در این دوره بیش از دورۀ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل‌های مختلف به دیگران نشان دهند. آنها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. ممکن است گاهی بعضی از کارهای شاگردان برای معلم خوشایند نباشد؛ اما این فرصت ها از اهمیت تربیتی فوق العاده برخوردارند. یک معلم مسلکی، توجه دارد که از این فرصت‌ها برای رشد استعدادهای شاگردان خود در زمینه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفاده بسیار نمایند.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت کشور ما با درنظرداشت دین مبین اسلام و فرهنگ پربار جامعۀ ما طراحی و اجرا گردیده است. مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت نظام جمهوری اسلامی افغانسان، قرار زیر است:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویۀ ایمان و اعتقاد به وحدانیت خدوند(ج) و اساسات دین مقدس اسلام، توسعه بینش اسلامی مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن پیامبر گرامی اسلام(ص) ؛
- ایجاد روحیۀ خودشناسی به منظور خدا شناسی؛
- تقویۀ روحیۀ اعتماد به نفس و تعهد به سجایای اخلاقی؛
- ایجاد روحیۀ نظم و دسیپلین و رعایت ارزشهای قانونی؛
- تقویۀ روحیۀ درک مسؤولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی و اجتماعی.

ب: اهداف علمی و درسی

- کسب و تقویۀ مهارتهای تعلیمی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن، استعمال کردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و زبان‌های مهم بین‌المللی؛
- تقویۀ قدرت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی، فرهنگی و فنی؛
- آموزش علوم، فنون تکنالوژی معاصر و کسب مهارتهای فردی و اجتماعی مورد ضرورت؛
- کسب مهارتها جهت حل معضلات و پرابلم های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی و هنری

– شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، مهندسی، رسامی، خطاطی، نقاشی، تزیین خانه و غیره هنرهای سالم جهانی و نیز تربیه و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی‌شناسی.

– آگاهی از تاریخ و فرهنگ و تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان؛

– حفظ اصالت و انکشاف دین، فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان؛

– انکشاف مهارتهای هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و گروپی.

د: اهداف مدنی و اجتماعی

– تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی؛

– تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته گی ملی و بین المللی؛

– انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ و نا امنی و مبارزه با مواد مخدر؛

– تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همه افراد جامعه بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته گی سیاسی و امثال اینها؛

– انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیتهای دینی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی؛

– ایجاد روحیهٔ فرهنگ تحمل وحوصله مندی درک با همی؛

– تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاوردهای علمی و تخنیکی جامعهٔ بین المللی؛

– تقویهٔ روحیهٔ احترام به کرامت، انسانی اساسات دین مقدس اسلام و حقوق بشر؛

– رشد انکشاف روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از حقوق آنان؛

– تقویهٔ روحیهٔ رعایت حقوق بزرگان، همسایه گان،همشهریان و موازین جامعهٔ مدنی؛

– تحکیم بنیاد خانواده براساس اخلاق و حقوق اسلامی و مدنی.

هـ: اهداف اقتصادی

– درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده؛

– درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیه اشتغال در مشاغل مفید؛

– ایجاد روحیهٔ صرفه‌جویی، قناعت و پرهیز از اسراف و تجمل‌گرایی؛

– شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آنها؛

–تربیت روحیهٔ حفاظت از اموال بیت المال.

اهداف عمومی دورهٔ متوسطه (صنوف ۷–۹)

شاگردانی که دورهٔ ابتداییه را موفقانه سپری نموده‌اند، شامل دورهٔ متوسطه می‌شوند. اهداف این دوره، قرار زیر است:

– تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دورهٔ ابتداییه و آماده‌گی برای دورهٔ ثانوی؛

- توسعه معلومات در امور دینی و اخلاقی؛
- انکشاف روحیۀ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند(ج)؛
- تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف زنده گی؛
- توسعه و معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان دربارۀ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفته بشری؛
- انکشاف متوازن آموزش زبان‌های رسمی کشور و تقویه زبانهای مادری و بین‌المللی؛
- انکشاف روحیۀ اخوت، تعاون، صلح و همبسته گی ملی؛
- تقویت روحیۀ نفی انواع و اشکال تبعیض و تعصب و تشویق شاگردان به رقابتهای سالم برای انکشاف استعدادهای علمی، هنری و ورزشی آنها؛
- ضدیت با جنگ وناامنی، مبارزه با مواد مخدر؛
- رشد مهارتها و تصمیم‌گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعدادهای آنها؛
- تقویۀ روحیۀ مسؤولیت پذیری، صداقت و امانتداری؛
- تقویۀ علاقۀ شاگردان به کار و تلاش؛
- انکشاف مهارتهای سنجش توانایی‌ها و استعدادهای خویشتن در پروسۀ تدریس؛
- مواظبت از صحت جسمی و روانی خویش.

تعلیمات مدنی چیست

تعلیمات مدنی عبارت است از دانش‌ها، مهارت‌ها و نظریاتی که ما در بارۀ جامعه، گروپهای اجتماعی، نظام حکومتی، قوانین، حقوق بشر، ارزش‌ها و قواعد جامعه، آداب و رسوم، نهادهای اجتماعی داخلی و بین‌المللی، کسب می‌کنیم. تعلیمات مدنی یک دانش مستقل نیست، بلکه دانشی است بین رشته‌یی که با شاخه‌های علمی جامعه‌شناسی، حقوق، علوم سیاسی، روانشناسی اجتماعی، علم اخلاق، مردم‌شناسی، و ساحات جدید پروگرام درسی نظیر آموزش و مهارت‌های زنده‌گی، آگاهی از حقوق بشر، جمعیت شناسی و ارتباطات، رابطه دارد.

اهمیت آموزش تعلیمات مدنی

انسان موجودی اجتماعی است و جامعه انسانی بر اساس ارزش‌ها، قواعد، قوانین و مقررات استوار است. افراد به عنوان اعضای بنیادی و اساسی تشکیل‌دهنده جامعه، باید ارزش‌ها، قواعد و معتقدات پذیرفته‌شده جامعه را فراگرفته و از خود سازند و سازمان‌ها، نهادها و تشکیلات آنرا به خوبی درک و فهم نمایند، تا بتوانند به عنوان اعضای آگاه و فعال در آن، مشارکت و زنده‌گی نمایند.

مضمونی که به نام تعلیمات مدنی در نصاب تعلیمی وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان گنجانیده شده، شامل موضوعات و مطالب مهم مدنی به تفصیل ذیل می‌باشد: ارزش‌ها، قواعد و معتقدات جامعه افغانی، رسانه‌های جمعی، انواع دولت‌ها و دولت جمهوری اسلامی افغانستان، قانون اساسی، بیرق و سرود ملی کشور، سازمان‌های عمده خدمات اجتماعی، مفهوم و انواع مردم سالاری، مردم

سالاری در افغانستان؛ حقوق بشر، وضعیت حقوق بشر در افغانستان، ملل متحد، سازمان‌های اصلی و فرعی ملل متحد و وظایف هر یک، و بالآخره، بعضی از مباحث مهم ولی ساده جامعه‌شناسی در بارۀ فرهنگ، گروپ اجتماعی و نهادهای اجتماعی و بعضی مسایل دیگر؛ بنابر این، تدریس تعلیمات مدنی شاگردان را با ارزش ها، قواعد و معتقدات اساسی و عمده فرهنگ جامعه افغانی آشنا می‌سازد، آنها را با قانون اساسی کشور، بیرق و سرود ملی آشنا می‌سازد، حقوق بشر و ملل متحد را به آنها معرفی می‌کند. بعضی از اصول و قواعد مهم ولی ساده جامعه‌شناسی را به آنها آموزش می‌دهد تا از آنها اعضای آگاه، فعال ومتخصص برای جامعه بسازند. تدریس این مضمون باعث ایجاد روحیۀ مدنی، وحدت ملی در شاگردان خواهد شد و از آنها انسان‌هایی صلح‌جو، پاسدار قانون و منظم به بار خواهد آورد. این مضمون به خاطر اهمیتی که دارد، در تمامی دوره‌های تحصیلی تدریس می شود.

در مضمون تعلیمات مدنی هدف اصلی تربیت فرد مطلوب و شایسته است، یعنی فردیکه از حقوق خود و دیگران آگاه باشد؛ شهروندی که به وظایف ومکلفیت های خود در برابر جامعه و کشور عمل کند، صادق و پاکدامن باشد، و برای پیشرفت کشور خود تلاش کند.

اهداف تدریس تعلیمات مدنی

از تدریس مضمون تعلیمات مدنی انتظار می‌رود که اهداف دانش، مهارت و ذهنیت زیر را تأمین و برآورده سازد:

- شاگردان را با نهادهای اجتماعی (اقتصاد، سیاست، تعلیم و تربیت، دین) آشنا سازد؛
- آنها را با عقاید اسلامی و فرهنگی جامعۀ افغانی آشناسازد؛
- قانون اساسی کشور را برای آنها توضیح دهد؛
- نشان های ملی کشور (بیرق و سرود ملی) را برای شاگردان تشریح نماید؛
- انواع دولت و تفاوت‌های اساسی آنها را توضیح دهد؛
- قوای ثلاثه دولت جمهوری اسلامی افغانستان (قوای سه‌گانه) را تشریح نماید؛
- سازمان‌های عمده خدمات اجتماعی کشور و وظایف هر یک را برای شاگردان توضیح دهد؛
- شاگردان را با حقوق بشر آشنا سازد و وضعیت کشور را از این حیث بررسی نماید؛
- آنها را با سازمان ملل متحد و سازمان‌های اصلی و فرعی آن آشنا سازد؛
- مفهوم و انواع مردم سالاری را برای شاگردان تشریح نماید؛
- شاگردان را با مشکلات عمده کشور آشنا سازد؛
- شاگردان ذهنیت مثبت نسبت به همه انسان‌ها و به خصوص هموطنان خود پیدا کنند؛
- روحیۀ ملی و وحدت در شاگردان ایجاد و تقویت گردد؛
- شاگردان باید بتوانند در کارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی محیط خانواده‌گی و کشوری سهم فعالی بگیرند؛

- شاگردان علیه پدیده‌های منفی؛ مانند: خشونت، منازعه، ناامنی، مواد مخدر، نفاق و مانند اینها، موقف ذهنی و عملی بگیرند؛
- شاگردان باید بتوانند وظایف خود را در برابر قانون اساسی کشور درک و در عملی کردن آن تلاش نمایند.

استراتیژی‌های تدریس

استراتیژی‌های تدریس نصاب تعلیمی در مضمون تعلیمات مدنی؛ مانند: سایر رشته‌ها متنوع است. این استراتیژی‌ها بر این اصل استوار است که تعلیم و تربیت بر محور شاگردان می‌چرخد و معلم تنها کار تعلیم را تسهیل می‌کند. تعلیم صحیح محتاج استراتیژی‌های گوناگونی است. از معلمان محترم انتظار می‌رود که این استراتیژی‌ها را با دقت کامل بخوانند و از آنها در صنف‌ها مطابق با توصیه‌هایی که در کتاب راهنما شده، استفاده نمایند. مهم‌ترین استراتیژی‌های مضمون تعلیمات مدنی قرار زیر است:

۱- جستجو و حل مسأله

در این استراتیژی سؤالات اساسی مطرح می‌شود و شاگردان باید آنها را جواب دهند و حل آنها را بیابند. شاگردان این کار را باید از طریق جستجوی معلومات و حقایق در مراحل زیر انجام دهند:

- تعیین مسأله؛
- بیان فرضیه‌ها و راه‌حل‌ها؛
- ارائه شواهد و مدارک برای تأیید فرضیه‌ها؛
- نتیجه‌گیری.

شاگردان به چند گروپ تقسیم شوند و دربارۀ راه‌حل‌های ممکن بحث کنند. معلم باید شاگردان را کمک و راهنمایی کند، منابع لازم را در اختیار آنها قرار دهد، و آنها را تشویق نماید تا از مهارت‌های خود در بحث و جستجو استفاده کنند.

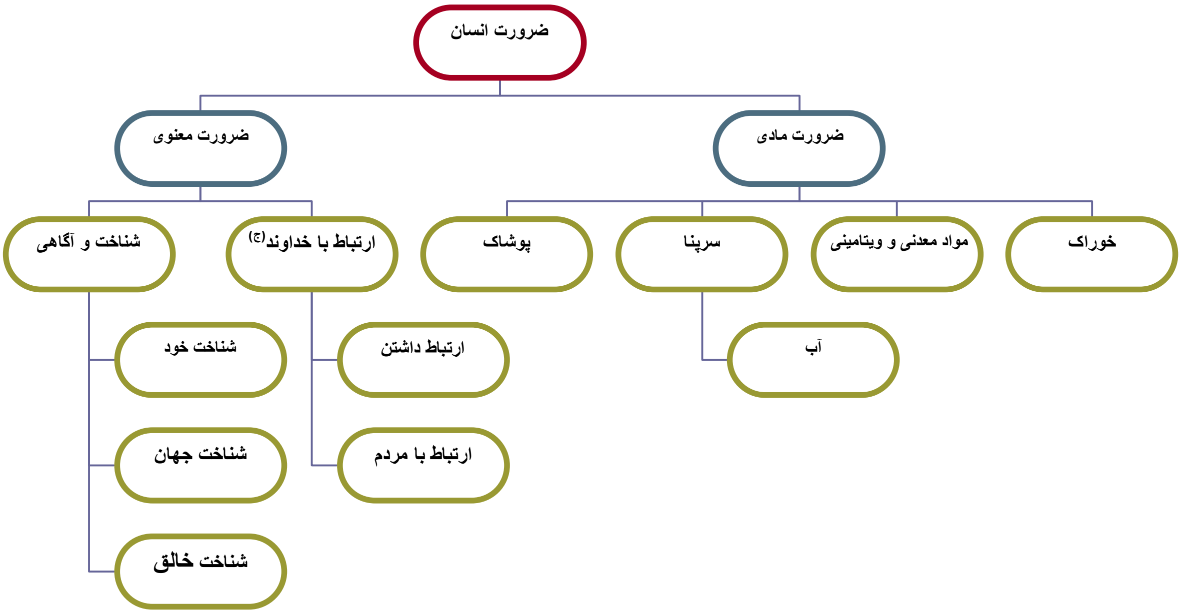
۲- تحلیل متن

این استراتیژی شامل مراحل زیر می‌گردد:

- یک متن (مثلاً یک درس) برای تحلیل معین می‌شود؛
- به شاگردان فرصت داده می‌شود تا متن را مطالعه نمایند؛
- معلم سؤالاتی را در باره مطلبی که در متن بیان شده، مطرح می‌کند؛
- شاگردان در مباحثه گروپی، سعی می‌کنند تا جوابها را پیدا کنند؛
- معلم گروپ را اداره نموده و جوابات شاگردان را ارزیابی می‌کند که کدام صحیح و کدام غلط است.

۳- شبکهٔ مفاهیم

در این روش یک مجموعهٔ مفاهیم به شاگردان داده می‌شود تا آنها را بهم ربط دهند. به مثال ساده زیر توجه کنید: مفاهیم مهم درس اول تعلیمات مدنی صنف هفتم به شاگردان داده می‌شود: نیاز انسان، ضرورت مادی، ضرورت معنوی، غذا، مسکن، لباس، شناخت و آگاهی، شناخت خود، شناخت جهان، شناخت خالق، ارتباط داشتن، ارتباط با خداوند (ج) ارتباط با مردم. بعد از شاگردان خواسته می‌شود که رابطه آنها را در یک (چارت) نشان دهند. به عنوان مثال:

۴- آموختن فعالیت

معلم یک فعالیت را به شاگردان می‌دهد و از آنها می‌خواهد تا آنرا تکمیل نمایند. به طور مثال: از شاگردان می‌خواهد که یک خانواده را در نظر بگیرند و اعضای خانواده را با موقعیتی که دارند بنویسند؛ مثلاً: پدر، مادر، دختر، پسر. بعد، وظایف هر یک از آنها را بنویسند و بدین ترتیب، فعالیت را تکمیل نمایند.

۵- استراتیژی تدریس مستقیم(لکچر)

زمانی از این روش استفاده می‌شود که معلم بخواهد مطالب را با استفاده از روش بحث و مناقشه ارائه کند. در این روش، نقش اساسی را معلم ایفا می‌کند. معلم می‌تواند از این روش برای تدریس مفاهیم و رسیدن به تعمیم استفاده کند. علاوه بر میتود لکچر، معلم محترم باید نکات زیر را نیز مراعات نماید تا شاگردان را در صنف فعال نگهدارد:

- با شاگردان درباره موضوع بحث کند؛
- مثالهایی را برای تفهیم مطلب ارائه کند؛

- شاگردان را در گروپ بندی مفاهیم، پیدا کردن مثال، پیدا کردن راه‌حل‌ها و مانند اینها، سهیم سازد.

۶- استراتیژی کارگروپی

در این روش شاگردان به چند گروپ چهار تاشش نفره تقسیم می‌شوند. این روش یاد گرفتن فعال را از طریق گوش دادن صحیح و مهارتهای بحث و گفتگو، تشویق می‌کند. در این روش شاگردان در گروپ‌ها برای رسیدن به اهداف مشترک با یکدیگر کار می‌کنند. معلم می‌تواند از بعضی وسایل برای کمک به شاگردان استفاده کند. این استراتیژی برای کدام موضوعات مناسب است؟ از روش کار گروپی می‌توان در انجام تحقیقات ساده، ترسیم نقشه، اجرای نمایشنامه، و ساختن مدل استفاده کرد.

۷- بازی نقش کردن نقش (رول)

این روش از روشهای مهم آموزش فعال به شمار می‌رود. در این روش از شاگردان خواسته می‌شود که نقش‌های معینی را که در زنده‌گی واقعی وجود دارد بازی کنند، معلم باید به هر یک از شاگردان بگوید که چه نقشی را بازی کند.

به طور مثال، از شاگردان خواسته می‌شود که مسأله فقر را تمثیل کنند: معلم با همکاری شاگردان موضوع را مشخص می‌کند و افراد را برای ایفای نقش‌های معینی انتخاب می‌کند. مثلاً شاگرد اول را برای بازی نقش مردم فقیر، شاگرد دوم را برای بازی کردن نقش مامور دولت و شاگرد سوم را برای ایفای نقش صاحب کارخانه، انتخاب می‌کند. بقیه شاگردان در صنف می‌نشینند و شاگردانی که برای ایفای نقش‌ها انتخاب شده‌اند، نقش خود را بازی می‌کنند.

۸- روش تمرین

تمرین یکی از روش های است که از قدیم در امر تعلیم و تربیه به کار بُرده می شود. امروز که اهداف تربیتی در سه بخش دانشی، ذهنی و مهارتی تنظیم می‌شود، مسؤولیت معلم در دادن تمرین‌های مناسب به متعلمان بیشتر شده است. تمرین انواع مختلفی دارد مانند: ۱- تمرین تکراری، ۲- تمرین استنباطی که همراه با تفکر، استدلال و استعمال مفاهیم است، ۳- تمرین عملی.

۹- روش توضیحی

روش توضیحی عبارت است از انتقال مستقیم اطلاعات به متعلمان با استفاده از مطالب چاپی، تشریح درس و سایر وسایل. در این روش معلم مفاهیم و موضوعات درسی را برای شاگردان عرضه می‌کند. از جملهٔ خوبی های روش توضیحی این است که می‌توان مجموعه کاملی از حقایق، اصول و مفاهیم را به شیوه‌یی منسجم به متعلمان آموخت. از محدودیت‌های این روش آن است که شاگرد مطالب حاضر و آماده دریافت می‌کند و در درک حقایق، فعال نیست. این روش در صورتی که با سایر روش‌ها

به کار برده شود، مؤثر خواهد بود. از روش توضیحی در آموزش بسیاری از مفاهیم علمی می‌توان استفاده کرد.

۱۰- روش مباحثه گروپی

روش مباحثه یکی از قدیمی ترین روش‌هایی است که در طول تاریخ تعلیم و تربیت به کار رفته است. در روش مباحثه گروپی، معلم ابتدا شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند، برای هر گروپ موضوع مشخص می‌کند و از شاگردان می‌خواهد تا دربارهٔ آن بحث کنند. در پایان، یک نفر از اعضای گروپ نتیجه را به اطلاع سایر شاگردان می‌رساند.

بحث گروپی روشی است که به افراد فرصت می‌دهد تا نظریات، عقاید و تجربیات خود را با دیگران درمیان بگذارند. اگر معلم در بحث گروپی نظارت نکند ممکن است که وقت گروپ صرف صحبت‌های بی‌فایده شود.

۱۱- روش پروژه‌یی

روش پروژه مستلزم بررسی، جمع آوری اطلاعات و یافتن راه حل، و انجام کار عملی است. این روش معمولاً در خارج از مکتب صورت می‌گیرد. در این روش معلم موضوعی را با توجه به علایق شاگردان انتخاب می‌کند و از آنها می‌خواهد که در مورد آن به جمع‌آوری اطلاعات و یا انجام یک فعالیت بپردازند. به طور مثال: تهیه عکس از مناظر توسط کمره عکاسی، مطالعه یک بنای تاریخی، تهیه نقشه جغرافیایی از یک محل کوچک، مطالعه در مورد یک موضوع اجتماعی.

۱۲- سیر علمی

سیر علمی یک فعالیت عملی خارج از مکتب است و در بیرون از صنف صورت می‌گیرد. به طور مثال، گردش در شهر، دیدار از یک کارخانه، بازدید از بازار، کتابخانه، آثار تاریخی، اداره، مزرعه زراعت، معدن، موزیم، و مواردی از این قبیل.

قابل یادآوری است که ضرورتی ندارد که سیر علمی حتماً در نقاط دوردست باشد، بلکه مشاهده محیط اطراف شاگردان که امکان کسب تجارب آموزشی را فراهم می‌کند، نیز می‌تواند سیر علمی محسوب شود.

۱۳- روش سؤال و جواب

روش سؤال و جواب، فنی است که می‌توان از آن در تدریس کلیه دروس استفاده کرد. به خصوص در زمانی که معلم می‌خواهد توجه شاگردان را به تفکر دربارهٔ یک مفهوم جدید جلب کند، از این روش استفاده می‌کند، این فن همچنین برای مرور مطالبی که قبلاً تدریس شده و نیز برای ارزیابی از میزان آموخته‌های شاگردان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱۴- روش تحریک مغزی

در این روش که به آن روش «مفکوره های آنی» و روش «تحریک ذهنی» نیز گفته می‌شود، شاگردان با آزادی تمام کلیه مطالبی را که در مورد موضوع به ذهن‌شان می‌رسد، فوراً بیان می‌کنند. بنا بر این، شاگردان به طور ناخود آگاه و فوری از درک و اندوخته های قبلی خود استفاده می‌کنند. به تدریج آنها مجموعه‌یی از جملات و کلماتی را بیان می‌کنند که تمامی آنها در کنار یکدیگر می‌توانند بخش عمده‌یی از مطالب مرتبط با موضوع را تحت پوشش قرار دهد. با استفاده از این روش می‌توان به اندوخته شاگردان در بارهٔ یک موضوع پی‌برد، متن کتاب درسی را غنای بیشتری بخشید، اعتماد به نفس شاگردان را تقویت کرد و آنها را تشویق نمود تا در فضایی دوستانه به مبادله و ارائه دانش‌ها و اندوخته های خود بپردازند.

مراحل این روش بدین قرار است: ۱- ارائه یک عنوان توسط معلم؛ ۲- بیان فوری مطالب، کلمات و جملات توسط شاگردان؛ ۳- نوشتن مطالب شاگردان بر روی تخته توسط معلم؛ ٤- جمع‌بندی مطالب توسط معلم؛ ٥- نتیجه‌گیری توسط معلم. باید توجه داشت که در این روش نباید از کسی انتقاد شود و بیان نظرات باید کاملا آزادانه باشد.

استراتیژی‌های ارزیابی از معلومات شاگردان

ارزیابی وسیله تشخیص میزان و اندازه رسیدن به اهداف تعلیم و تربیه است. ارزیابی تصویر روشنی از موفقیت روش‌ها و فعالیت‌های تعلیمی به معلم می‌دهد. تعلیمات مدنی از روشهای مشابه با مضامین دیگر برای ارزیابی استفاده می‌کند، ولی به خاطر تفاوت موضوع، ممکن است از بعضی از آنها بیشتر و از بعضی دیگر کمتر استفاده کند.

از آنجایی که ارزیابی یکی از مهم ترین بخش فعالیت‌های آموزشی به شمار می‌رود، آموزش درس مستلزم آن است که از جمود (تلقین و حفظ معلومات) خارج شود و به آموزش زنده (بحث و تحلیل، تفسیر، حل مسایل) تبدیل گردد. بعضی از مهم‌ترین استراتیژی‌های ارزیابی به تفصیل ذیل است:

۱- روش قلم و کاغذ (تحریری)

این روش که از قلم و کاغذ استفاده می‌کند، یکی از مهم ترین استراتیژی‌هایی است که قدرت شاگردان را در کارهای مشخصی ارزیابی می‌کند. در این روش شاگردان به سؤالهایی که به آنها داده می‌شود به صورت کتبی جواب می‌دهند. در امتحانات چهارنیم ماهه یا سالانه معمولاً از این روش استفاده می‌شود تا شاگردان برای دورهٔ مشخصی ارزیابی گردد. باید یادآوری کرد که این نوع امتحان به بخش شناخت و دانش منحصر می‌ماند.

۲- روش ملاحظه (مشاهده)

در این روش معلم یا مشاهده کننده، تمامی حواس خود را متوجه شاگرد می‌کند تا او را تحت مراقبت قرار دهد. هدف از این مراقبت این است که معلوماتی دربارهٔ شاگرد به دست آورد تا از آنها

برای ارزیابی مهارتها، سلوک و اخلاقیاتش استفاده شود. بعد از آنکه معلم اطلاعات لازم را در بارهٔ شاگرد خاصی جمع‌آوری کرد باید آنها را به صورت کمی تحلیل نماید تا نقاط قوت و ضعف وی را کشف نماید.

در روش مشاهده از انواع چک لیست استفاده می‌شود. چک لیست‌ها انواع مختلفی دارد. به طور مثال: چک لیست سنجش مهارت شاگردان در حل مسایل، چک لیست سنجش عملکرد شاگردان، چک لیست سنجش مهارتهای ارتباطی و امثال اینها. معلم می‌تواند خود شخصاً به تهیه چک لیست مشاهده رفتار و عملکرد شاگرد اقدام کند. به نمونه‌ای از چک لیست‌های که برای تعیین مهارت شاگردان در حل مسایل استعمال می شود، توجه نمایید:

چکلیست معین کردن مهارت شاگردان در حل مسایل

شماره	معیار	ضعیف (١)	متوسط (٢)	خوب (٣)	عالی (٤)
١	استفاده از روش مناسب				
٢	تشخیص مسأله وتحلیل آن				
٣	ارائه نتایج				
٤	جمع بندی مطالب				
٥	تصمیم گیری				

چک لیست ارزیابی مبتنی بر عملکرد

در این روش شاگرد باید آنچه را که در خلال زندگی واقعی یادگرفته، توضیح دهد، یا فعالیتی انجام دهد که مهارتهایش را نشان دهد. در این روش به معیارهایی مانند: توضیحات شاگرد، ایفای نقش، همکاری در گروپ و شرکت در فعالیت گروپی، انجام دادن کار فردی و سایر فعالیت‌ها توجه می‌شود.

چک لیست ارزیابی عملکرد شاگردان در درس تاریخ

شماره	معیارها	ضعیف	متوسط	خوب	عالی
١	با دوستانش با زبان فصیح ارتباط برقرار می‌کند				
٢	به طرف همه شاگردان نگاه می‌کنند				
٣	از شخصیت قوی و با نشاط برخوردار است				
٤	به سؤالات با جرأت و اطمینان جواب می‌دهد				
٥	مفاهیم و اصطلاحات را تعریف می‌کند				
٦	عناصر مهم محتوا را تعیین می‌کند				
٧	از مواد مُمد درسی به صورت درست استفاده می‌کند				
٨	کار خود را در وقت معین انجام می‌دهد				

چک لیست ارزیابی مهارت های ارتباطی

این روش برای ارزیابی کسب مهارتهای ارتباط با دیگران به کار بُرده می‌شود. تعلیمات مدنی به مهارتهای ارتباطی اهمیت زیادی می‌دهد، لذا این چک‌لیست برای این مضمون خیلی مفید است. در این استراتیژی معلومات از خلال فعالیت‌های ارتباطی شاگرد، طرز تفکر و روش او در حل مسایل، جمع‌آوری می‌شود.

چک لیست معین کردن مهارتهای ارتباطی

شماره	مهارتهای ارتباط	ضعیف	متوسط	خوب	عالی
۱	افکاربکر و ابتکاری را برای دیگران طرح می‌کند				
۲	وقتی که مطلب برایش روشن شود رأی دیگران را می‌پذیرد و از نظر خود صرف نظر می کنند				
۳	به نظریات دیگران احترام و ارج می‌گذارد				
٤	در کاری که به او سپرده شده، احساس مسؤولیت می‌کند				
٥	با دیگران همکاری می‌کند				

مواد درسی برای پروگرام درسی تعلیمات مدنی:

۱- مواد مُمددرسی مورد ضرورت:

تخته سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب رهنمای معلم، روزنامه‌ها، مجلات، چارت های تدریس، فلش کارت، کتاب‌های مربوط، کمپیوتر و انترنت (در صورت امکان)، انواع سلاید.

۲- توقعات از معلم تعلیمات مدنی

الف: صلاحیت‌های عمومی

داشتن لیسانس در رشته جامعه‌شناسی، علوم سیاسی یا حقوق و یا اقلاً فوق بکلوریا در رشته‌های یادشده، آشنایی با آخرین اطلاعات در رشته خود، آشنایی با خصوصیات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزیابی از اندوخته شاگردان، علاقه مند بودن به شغل معلمی، و مهم‌تر از همه، داشتن صلاحیت اخلاقی.

ب: صلاحیت های اختصاصی

- آشنایی با مفردات درسی تعلیمات مدنی و میتود های تدریس دروس مختلف؛
- توانایی در طراحی پلان دروس مختلف؛
- توانایی ادارهٔ صنف؛
- توانایی استفاده از وسایل درسی و مُمد درسی.

۳- توقعات از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای عملی کردن پروگرام (تهیه کتب درسی، رهنمای معلم و مواد درسی)؛
- برقراری ارتباط منظم با والدین شاگردان؛
- توجه به مصوبات وزارت معارف در عملی کردن پروگرام از لحاظ زمانی؛
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان؛
- ایجاد کتابخانه در مکاتب؛
- تهیۀ کتاب های مورد ضرورت معلمان با همکاری خانواده‌ها.

۴- مسؤولیت خانواده ها

- برقراری ارتباط منظم با معلمان در مورد وضعیت تعلیمی فرزندان‌شان؛
- با خبربودن از پیشرفت تعلیمی شاگردان؛
- همکاری با ادارات مکاتب؛

فصل دوم

رهنمای تدریس تعلیمات مدنی

در فصل اول این رهنما شما معلمان محترم با مقدمات و کلیات پروگرام درسی، روشهای تدریس و طریقه و ارزیابی از این پروگرام، آشنا شدید. در این فصل با پلان سالانه درسی و میتود تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان درسی سالانه

پلان تدریس سالانه نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم کنیم. در حقیقت، تهیه پلان سالانه درسی وظیفه معلمان عزیز است، ولی برای سهولت کار یکسان بودن پروگرام های درسی همه معلمان کشور، پلان درسی در کتاب راهنما گنجانیده شده است. در این پلان، همه فعالیت‌ها با زمانی که به هر یک اختصاص داده شده، بیان شده و کار معلمان محترم را بسیار آسان کرده است. وزارت معارف از معلمان عزیز می‌خواهد که با استفاده صحیح از این کتاب راهنما به ارتقای سویۀ تعلیمی شاگردان کمک نمایند.

درس: اول زمان: دو ساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**دولت و وظایف آن**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با ضرورت دولت و وظایف آن.
۳-اهداف جزیی	شاگردان بعد از خواندن این درس باید: ۱- با مفهوم دولت آشنا شوند؛ ۲- نیاز جامعه به نظم و هماهنگی را درک کنند؛ ۳- با چگونه گی پیدایش دولت‌ها آشنا شوند؛ ٤- تفاوت بین دولت‌های انتخابی و استبدادی را بدانند؛ ٥- با وظایف دولت به صورت مختصر آشنا شوند؛ ٦- به نظام‌های مردمی علاقه مند شوند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- سخنرانی؛ ۳- سؤال و جواب- تحلیل متن٥- کارگروپی ٦-مقایسه کردن
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر.
٦-شیوه ارزیابی	تحلیل متن، کار گروپی، سؤال و جواب، مقایسه کردن.
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان و گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱٥ دقیقه) ۱- شاگردان را وادار نمایید که درباره فعالیت گفتگو نمایند (کارگروپی)؛ ۲- جوابهای شاگردان را بر روی تخته یادداشت نمایید؛ ۳- جوابات صحیح و غلط را از یکدیگر جدا نموده و دلایل غلط بودن جوابهای غلط را شرح نمایید؛ ٤- در صورت ضرورت جوابات صحیح را تکمیل نمایید. **جوابات فعالیت اول** ۱- برای رفع ضرورت به تعلیم و درس خواندن؛

	٢- مدیر، معاون، سرمعلم، معلم و نگران. ٣- بلی؛ ٤- آوردن هماهنگی در پرسونل مکتب توسط مدیر مکتب صورت می‌گیرد؛ ٥- اعضا نمی‌توانند وظایف خود را به درستی انجام دهند و مکتب نمی‌تواند به هدف خود که تعلیم و تربیت شاگردان است، دست یابد. **متن اول** (٢٥ دقیقه) ١- متنی را که بعد از فعالیت ورودی قرار دارد، برای شاگردان خوانده و تشریح نمایید (میتود لکچر)؛ ٢- شکل را بر روی تخته بکشید و از شاگردان بخواهید که جای خالی را پر کنند. آنها را راهنمایی کنید. **کارخانه گی** به شاگردان وظیفه داده شود که جواب سؤالات درس را تا هفتهٔ بعد پیدا کنند.
قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت دوم** (١٠دقیقه) ١- فعالیت را برای شاگردان توضیح دهید و نظریات آنها را بر روی تخته بنویسید. ٢- نظریات شاگردان را گروپ بندی نموده و مزایا و معایب‌نظر یات هر گروپ را به طور جداگانه بنویسید. ٣- از شاگردان بخواهید که خواهش عضویت در کدام گروپ را دارند. **جوابات فعالیت دوم** مهم‌ترین دلایل نظر اول: ١- یک نفر به سهو لت تصمیم می‌گیرد؛ ٢- اختلاف نظر پیش نمی‌آید؛ ٣- در این صورت، قاطعیت در گرفتن تصمیم وجود دارد. **مهم‌ترین دلایل نظر دوم:** ١- همه اعضا حق دارند که درگرفتن تصمیم شرکت نمایند؛ ٢- به این وسیله نظر همه اعضا گرفته می‌شود؛ ٣- مجموعهٔ چند فکر و نظریه می‌تواند بهتر از یک فکر باشد. در نتیجه، تصمیم

دقیق گرفته می‌شود؛

٤- زمانی که خود اعضا تصمیم می‌گیرند، احساس مسئوولیت نموده و کارها را بهتر انجام می‌دهند؛

٥- رضایت همه اعضا جلب شده و سفر برای همه خوش می‌گذرد.

متن دوم (۱۰ دقیقه)

متن را خوانده و برای شاگردان تشریح نمایید.

بخش آخری

مروری بر درس (٥ دقیقه)

۱- خلاصه‌یی که در این جا نوشته شده، بر اساس متن درس و با توجه به اهداف آن نوشته شده است.

۲- به شاگردان بیاموزید که چگونه متن درس خلاصه شده است تا در درس‌های بعدی بتوانند درس را خلاصه کنند.

سؤال‌ها (٥ دقیقه)

شاگردان باید قبلاً با مطالعهٔ دقیق متن،جوابات را آماده کرده باشند. با استفاده از میتود (سؤال و جواب).

جواب‌های شاگردان را بر روی تخته بنویسید و در آخر به آنها بگویید که کدام جوابات درست و کدام غلط‌اند.

جوابات سؤالات به شرح ذیل است:

۱- برای ایجاد نظم و هماهنگی در جامعه؛

۲- دولت بین سایر اجزای جامعه هماهنگی ایجاد می‌کند (برای توضیح بیشتر به شکل مراجعه شود)؛

۳- دولت استبدادی و دولت مردم سالار؛

٤- ۱- وضع قوانین، ۲- اجرای قوانین، ۳- حفاظت از حقوق افراد جامعه در مقابل متجاوزین داخلی و خارجی، ٤- پاسبانی و حفاظت از حدودکشور، ٥- ارایهٔ خدمات تعلیمی ، صحی و رفاهی برای افراد جامعه.

فعالیت آخری ٥ دقیقه

۱- از شاگردان بخواهید که فعالیت را در خانه مطالعه نموده و با کمک سایر افراد خانواده جوابها را در کتابچه های خود بنویسند و در ساعت درسی بعدی در صنف بیاورند؛

۲- از چند نفر آنها بخواهید که جواب‌های خود را در صنف بخوانند؛

۳- جوابهای آنها را چک کرده و جواب های غلط را اصلاح نمایید.

جوابات فعالیت آخری (۵ دقیقه)

دولت ها از پابندی و عدم پابندی به قانون به دو گروپ استبدادی و مردم سالاری تقسیم میشوند.

در دولت های استبدادی تصمیم گیری از طرف یک یا چند فرد اتخاذ می گردد. و در آن پادشاه یا رئیس حکومت خود را حاکم برجان و مال مردم می پندارند.

در دولت های انتخابی و مردم سالار تصمیم گیری در دست مردم است و جامعه توسط نماینده گان مردم اداره میشود.

۱- ما مردم افغانستان ترجیح میدهیم که اداره کشور در دست مردم باشد و خواستار یک دولت مردم سالار میباشیم.

۲- دولت ما یک دولت انتخابی و مردم سالار است، زیرا که براساس قانون اساسی اداره می شود.

معلومات اضافی برای معلم

ضرورت حکومت

در بارۀ ضرورت دولت و نحوۀ پیدایش آن از نظریه ارسطو استفاده شده است. ارسطو معتقد است که پایۀ دولت در طبیعت بشر است. دولت برای تأمین ضرورت های انسان به وجود آمده است. نخستین ضرورت انسان نیاز فیزیولوژیک یا جسمانی است که سبب پیدایش خانواده شد. اما انسان همچنین نیازمند غذا، لباس و مسکن نیز می‌باشد. انسان در می‌یابد که او و خانواده‌اش نمی‌توانند همۀ این نیازمندیهای اقتصادی را به نحو رضایت بخش تامین کند. از آنجا که پیوسته ضرورت های تازه ای برای انسان پدید می‌آید و زنده گی مادی بهبود می‌یابد، تخصص و تقسیم کار بسیار ضروری می‌باشد. به همین دلیل، و در نتیجۀ سیر طبیعی توسعه، خانواده به خاندانهای بزرگ تبدیل می‌شود. خاندانها دهات را می‌سازد و در کنار چندین ده شهر به وجود می‌آید. مؤسسۀ بزرگی که برای ادارۀ شهر ضرورت است همان دولت می‌باشد.[1]

انواع حکومت

دانشمندان اقسام مختلفی از حکومت را ارایه داده اند. در یکی از تقسیم‌بندی‌ها حکومتها را به استبدادی و مردم سالار تقسیم می‌کند. در حکومتهای استبدادی قدرت در اختیار یک فرد یا چند فرد

[1]. عالم، عبدالرحمن، **بنيادهاي علم سياست**، نشر ني، چاپ هفدهم، تهران، ١٣٨٦، ص١٧٩

محدود است که بنا بر ارادهٔ خود و بدون هیچگونه توجه به خواستهای مردم فرمانروایی می‌کنند. تا اواخر قرن نوزدهم میلادی حکومت در اکثر کشورها به این صورت اداره می‌شد. از این نوع دولت به نام حکومت مطلقه نیز یاد می‌شود. حکومتهای مطلقه کم کم به مشروطه تبدیل شدند که در آن قدرت پادشاه و یا حکمران مطلق نیست و بوسیله قانون محدود می‌شود.

منظور از حکومتهای انتخابی(مردم سالاری) آن نظامهای سیاسی است که بر اساس مردم سالاری بنا شده باشد. در مردم سالاری، حکومت حق مردم پنداشته می‌شود؛ بنابراین در حکومتهای مردم سالاری حکمران توسط مردم انتخاب میگردد. در این نوع حکومتها مردم از راههای مختلف که یکی از آنها انتخابات است در تصمیم گیری‌های مهم کشور دخالت می‌کنند. (برای معلومات بیشتر به فصل دموکراسی (مردم سالاری کتاب درسی مراجعه شود)

وظایف دولت

دولتهای امروزی دو قسم وظیفه را بر عهده دارند:

۱- وظایفی که بین تمام دولتها مشترک‌اند و فرق نمی‌کند که از چه نوع سیستم سیاسی و اقتصادی برخوردار است؛ مانند: حفظ امنیت در داخل کشور، دفاع از کشور در مقابل تهدیدهای خارجی و حفظ حقوق اتباع کشور در کشورهای دیگر.

۲- وظایفی که به نوع نظام سیاسی و اقتصادی بسته گی دارد؛ یعنی در نظام‌های سوسیالیستی، لیبرالیستی، اسلامی و یا بهم پیوند دادن از اینها تفاوت می‌کند. مثلا: در کشور شوروی سابق فعالیت‌های اقتصادی توسط دولت انجام می‌شد، دولت بازار را کنترول می‌کرد و مواد مورد ضرورت مردم را برای آنها توزیع می‌نمود، در حالی که در کشورهایی که نظام بازار آزاد و سیستم اقتصادی و سیاسی لیبرالیستی دارند هیچکدام از این فعالیت ها وظیفه دولت نمی‌باشد و دولت کنترول اندکی بر بازار دارد. آنچه در این درس مد نظر ما می‌باشد آن بخش از وظایف دولت است که بین تمام دولت‌ها مشترک است.

درس دوم زمان: یک ساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**با قانون اساسی افغانستان آشنا شویم**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با قانون اساسی کشور.
۳-اهداف جزیی	شاگردان بعد از خواندن این درس باید: ۱- با مفهوم قانون آشنا شوند؛ ۲- بدانند که کدام قوهٔ قوانین مورد نیاز جامعه را وضع می کند. ۳- با صلاحیت های اجرایی دولت آشنا شوند. ٤- اهمیت قانون را در جامعه درک کنند. ٥- با مفهوم قانون اساسی آشنا شوند. ٦- ویژه گیهای مهم قانون اساسی کشور خود را درک کنند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- سخنرانی؛ ۳- پرسش و پاسخ.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر ٤- قانون اساسی.
٦-شیوهٔ ارزیابی	سؤال و جواب.
۷-ساعت درسی	این درس یک قسمت بوده و در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول در یک ساعت درس تدریس شود	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (٥ دقیقه) این فعالیت با استفاده از روش تحریک مغزی کار شود. **جوابات فعالیت** ۱- قانون و دستور ۲- تعدادی از قوانین از طرف وزارت معارف وضع شده است و تعدادی دیگر توسط مدیر مکتب. ۳- این قوانین نظم و دسپلین را در مکتب حاکم می کند. ٤- همه کارها درست و صحیح انجام می شود. مکتب می تواند به هدفهای تعلیمی و تربیتی خود آسانتر برسد. **متن اول** (۱۰ دقیقه) متن را برای شاگردان خوانده و توضیح دهید میتود لکچر(سخنرانی) تدریس مستقیم.

قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **متن دوم** (۱۰ دقیقه) متن را تا پایان درس برای شاگردان بخوانید و توضیح دهید. (میتود لکچر) **بخش آخری** **مروری بر درس** (۵ دقیقه) ۱- خلاصه‌یی که در این جا نوشته شده، براساس متن درس و با توجه به اهداف آن نوشته شده است. ۲- به شاگردان بیاموزید که چگونه متن درس خلاصه شده است تا در درس‌های بعدی بتوانند درس را خلاصه کنند. **سؤال‌ها** (۵ دقیقه) - به شاگردان فرصت دهید تا پاسخ سؤالات را بیابند. - با استفاده از روش سؤال و جواب، جواب‌های صحیح شاگردان را بر روی تخته بنویسید. جوابهای سؤالات به شرح ذیل است: ۱- دولتها مقرراتی را برای حفظ نظم جامعه تعیین و اعلان می کنند. این مقررات را قانون می گویند. ۲- قوانینی که حقوق و وظایف متقابل مردم و دولت را بیان می کند، قانون اساسی می گویند. قوانینی که هم از آشفته گی و بی‌نظمی جامعه جلوگیری می کند و هم از ظلم و استبداد دولت. ۳- خصوصیات مهم قانون اساسی ما عبارتند از: اسلامی بودن، مردم سالار و مردمی بودن، رعایت حقوق بشر،تحقق عدالت اجتماعی و نفی هر گونه تبعیض. **فعالیت آخری**(۵ دقیقه) - از شاگردان بخواهید که فعالیت را در خانه مطالعه نموده و با کمک سایر افراد خانواده جوابها را در کتابچه های خود بنویسند و در ساعت درسی بعدی در صنف بیاورند؛

معلومات اضافی برای معلم

قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان ۱۲ فصل و ۱۶۲ مادهٔ دارد.

فصل اول: دولت	۱۲ مادهٔ	فصل دوم: حقوق اساسی و وجایب اتباع	۳۸مادهٔ
فصل سوم: رئیس جمهور	۱۱ //	فصل چهارم: حکومت	۱۰ //
فصل پنجم: شورای ملی	۲۹ //	فصل ششم: لویه جرگه	٦ //
فصل هفتم: قضاء	۲۰ //	فصل هشتم: اداره	۷ //
فصل نهم: حالت اضطرار	٦ //	فصل دهم: تعدیل	۲ //
فصل یازدهم: احکام متفرقه	۷ //	فصل دوازدهم: احکام انتقالی	۵ //

شباهت قانون اساسی با قوانین عادی در این است که هردو قانون است و باید به آنها عمل شود. تفاوت اساسی آن دو در این است که قانون اساسی کلی است و به مسایل اساسی مربوط می‌شود در حالی که قوانین عادی جزییات را در برمیگیرند.

قانون اساسی با قوانین عادی در سه مسأله با هم متفاوت هستند

۱- قوانین اساسی معمولاً با تشریفات و مقرراتی وضع و تصویب می گردد که قوانین عادی از آن برخوردار نمی باشند.

۲- تفسیر آن نیز به عهده مراجع یا محاکم خاصی انجام می شود که تغییر و تبدیل آن به آسانی امکانپذیر نیست.

۳- محتوای قانون اساسی دربرگیرنده مهمترین و اساسی ترین وظایف بخش‌های گوناگون دولت و حقوق بین دولت و ملت است اما قوانین عادی، به امور جاری و عادی کشور مربوط می‌شود.

اهمیت قانون اساسی

درج اساسی ترین مسایل حکومتی اصلی ترین دلیل اهمیت قانون اساسی است. قوانین اساسی دارای خصوصیات خاصی است که آن را نسبت به قوانین عادی متمایز می سازد و باعث رجحان و برتری آن بر قوانین موضوعه کشور می گردد که توجیه کنندهٔ اهمیت قانون اساسی است. همچنین قوانین عادی کشور ملزم به تبعیت از آن و با درنظر داشت قانون اساسی نوشته می‌شود، بدین مفهوم که قانون اساسی محور اصلی و اساسی تمام قوانین می باشد و نسبت به آن درجه و اعتبار بیشتری دارد.

قوانین اساسی معمولاً با تشریفات و مقرراتی وضع و تصویب می گردد که قوانین عادی از آن برخوردار نمی باشند. تفسیر آن نیز توسط مراجع یا محاکم خاصی انجام می شود که تغییر و تبدیل آن به آسانی امکانپذیر نیست. قوانین اساسی احتمالاً تا حدودی ملهم از یکدیگر نوشته می شوند، اما هیچ دو قانون اساسی را نمی توان یافت که دقیقاً شبیه یکدیگر باشند.

منابع:

- مدنی، سید جلال الدین، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی.
- قاضی، ابوالفضل، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، چاپ ششم، مؤسسه چاپ و نشر دانشگاه تهران، ۱۳۷۵
- شیحا، عبدالعزیز، کلیاتی درباره قانون اساسی، سرور دانش، قم، ۱۳۸۰

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**نظام سیاسی و دولت خود را بهتر بشناسیم.**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با نظام سیاسی و دولت کشور ما
۳-اهداف جزیی	شاگردان بعد از خواندن این درس باید: ۱- عنوان رسمی دولت را بدانند. ۲- مجلس یا قوهٔ مقننه را بشناسند. ۳- برخی از وظایف قوهٔ اجراییه را بدانند. ٤- دربارهٔ قوهٔ قضاییه و لویه جرگه اطلاعات لازم را داشته باشند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی۲- سؤال و جواب ٤- بحث گروپی.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر ٤- قانون اساسی
٦-شیوهٔ ارزیابی	سؤال و جواب
۷-ساعت درسی	این درس به سه قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (۱۰ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (٥ دقیقه) فعالیت را با استفاده از روش تحلیل متن کار کنید. **جوابهای فعالیت اول** - قانون در قوهٔ مقننه ساخته می‌شود. - قوانین توسط قوهٔ اجراییه در سراسر کشور تطبیق می گردد. **متن اول** (۳۰ دقیقه) ۱- متن را برای شاگردان خوانده و توضیح دهید (روش لکچر)؛ ۲- از تعدادی از شاگردان بخواهید که قسمتی از متن درس را خوانده و توضیح دهند.

<table>
<tr>
<td>

قسمت دوم

(در یک ساعت درسی تدریس شود)

</td>
<td>

شروع درس (۵ دقیقه)

سلام دادن و برقراری ارتباط عاطفی با شاگردان و گرفتن حاضری،پرسان درس گذشته، ایجاد انگیزه؛

فعالیت دوم (۱۰دقیقه)

- فعالیت را برای شاگردان توضیح دهید و نظریات آنها را بخواهید. (میتود تحریک مغزی)تحلیل متن

جوابات فعالیت دوم

کسی که از قانون تخلف کند توسط قوۀ قضاییه مورد بازخواست و مجازات قرار می گیرد.

متن دوم (۲۵ دقیقه)

۱- متن را خوانده و توضیح دهید. (میتود لکچر)

۲- از تعدادی از شاگردان بخواهید که قسمتی از متن درس را خوانده و توضیح دهند.

کار خانه گی(۵ دقیقه)

از شاگردان بخواهید تا درس را خوانده و قسمت آخری را در خانه انجام داده و به صنف بیاورند.

</td>
</tr>
<tr>
<td>

قسمت سوم

(در یک ساعت درسی تدریس شود)

</td>
<td>

شروع درس (۵ دقیقه)

سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛

بخش آخری

مروری بر درس (۱۰ دقیقه)

۱- قوۀ قضاییه رکن مستقل دولت جمهوری اسلامی افغانستان است و وظیفۀ آن جلوگیری از ضایع شدن حقوق افراد جامعه و جلوگیری از قانون شکنی است.

۲- قوۀ قضاییۀ ما مرکب از ۱- ستره محکمه ۲- محاکم ابتدایی ۳- محاکم استیناف می باشد.

۳- لویه جرگه مجلسی است که تنها در افغانستان تشکیل می شود و عالی ترین مظهر ارادۀ ملت می باشد. این مجلس به صورت مؤقتی تشکیل می‌شود و شرایط تشکیل آن در قانون اساسی آمده است.

سؤال‌ها (۱۵ دقیقه)

شاگردان باید قبلاً: با مطالعۀ دقیق متن، جوابات را آماده کرده باشند. با استفاده از روش سؤال و جواب، جواب‌های شاگردان را بر روی تخته بنویسید

</td>
</tr>
</table>

و در نهایت به آنها بگویید که کدام‌ها درست و کدام‌ها غلط‌اند.

جوابات سؤالات به شرح ذیل است:

۱- اعضای ولسی جرگه توسط مردم در انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می شوند ولی اعضای مشرانوجرگه هم به صورت انتخابی هستند و هم انتصابی. دو ثلث اعضای مشرانو جرگه از بین اعضای شوراهای ولایتی و شورای ولسوالی ها به این مجلس معرفی میگردند و یک ثلث دیگر از بین شخصیتهای با تجربه و خبیر توسط رئیس جمهور منصوب می‌شوند.

۲- مهم‌ترین وظایف شورای ملی عبارتند از:
- وضع قوانین،
- تصویب برنامه های انکشافی،
- تصویب بودجه دولتی،
- ایجاد واحدهای جدید اداری،
- تصدیق معاهدات و میثاق های بین المللی و خروج از این قراردادها،

۳- وظایف قوهٔ اجراییه عبارت‌اند از:
- اجرای قانون اساسی، قوانین عادی و فیصله های محاکم،
- تنظیم بودجه مالی دولت و پیشنهاد آن به شورای ملی،
- طرح و تطبیق برنامه های انکشافی،
- ارائه گزارش به شورای ملی در ختم سال مالی درباره امور انجام شده و برنامه های سال جدید.

٤- وظایف رئیس جمهور: رئیس جمهوری در رأس هر سه قوه قرار دارد که بعضی از وظایف شان عبارت اند از:
- مراقبت از اجرای قانون اساسی،
- قیادت اعلای قوای مسلح افغانستان،
- تعیین وزرا، لوی څا رنـو ا ل، رئیس بانک مرکزی، رئیس امنیت ملی و رئیس سره میاشت به تأیید ولسی جرگه و عزل و استعفای آنها.
- تعیین رئیس و اعضای ستره محکمه به تایید ولسی جرگه.

٥- قوهٔ قضاییه مرکب است از یک ستره محکمه، محاکم استیناف و محاکم ابتداییه که تشکیلات و صلاحیت آنها توسطه قانون تنظیم می گردد.

٦- لویه جرگه توسط رئیس جمهور دایر می گردد به جز یک مورد که برای محاکمه رئیس جمهور تشکیل شده باشد.[۱]

فعالیت آخری (٥ دقیقه)
- از چند نفر آنها بخواهید که جواب‌های خود را در صنف بخوانند؛
- جوابهای آنها را بررسی کرده و جواب های غلط را اصلاح نمایید.

۱- په مادهٔ ٦٩ قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان مراجعه شود.

جواب فعالیت آخری

	با استفاده از متن درس و قسمت «معلومات اضافی برای معلم» نوشته های شاگردان را ارزیابی کنید. **خلاصه فصل** (۱۰ دقیقه) خلاصه فصل را برای شاگردان بخوانید و از آنها سؤالاتی نیز بپرسید.

معلومات اضافی برای معلم

شورای ملی یا قوهٔ مقننه

این قوهٔ به عنوان قوهٔ قانونگذاری معروف می باشد. به این مفهوم که اساسی ترین وظیفه این قوه، تصویب، تعدیل و لغو قوانین یا فرامین تقنینی است. وظایف و صلاحیتهای شورای ملی را در متن درس ذکر کردیم. اما ولسی جرگه که یکی از مجالس قانونگذاری است، دارای صلاحیتهای اختصاصی هم می باشد که عبارتند از:

- اتخاذ تصمیم در مورد استیضاح از وزرا مطابق با قانون اساسی.
- اتخاذ تصمیم راجع به پروگرامهای انکشافی و بودجه دولتی.
- تایید یا رد مقرریها مطابق با قانون اساسی.

قوهٔ اجراییه یا حکومت

حکومت یا قوهٔ اجراییه متشکل است از وزرا که تحت ریاست رئیس جمهور اجرای وظیفه می‌نمایند. تعداد وزرا ووظایف شان مطابق با قانون تعیین می گردد.

رئیس جمهور از طریق انتخابات و با رأی آزاد، عمومی سری و مستقیم مردم انتخاب می گردد. اما وزرا توسط رئیس جمهور پیشنهاد می شوند و در صورتی که از ولسی جرگه رأی اعتماد به دست آورند می توانند به حیث وزیر، اجرای وظیفه کنند.

وزرا درباره وظایفی که به عهده دارند در مقابل رئیس جمهور و ولسی جرگه جوابگو می باشند. وظایف آنان مطابق به قانون اساسی تنظیم میگردد که برخی از آنها در متن درس آمده است و برخی دیگر عبارتند از:

- حفظ استقلال، دفاع از تمامیت ارضی و صیانت منافع ملی و حیثیت افغانستان در جامعه بین المللی
- تامین نظم و امنیت عامه و از بین بردن هر نوع فساد اداری.
- وظایف دیگری که مطابق با قانون اساسی باشد مانند: اعلام فرامین تقنینی در صورتی که ولسی جرگه تعطیل باشد و ضرورت مبرم عاجل وجود داشته باشد.

قوهٔ قضاییه

این قوه از سه بخش تشکیل شده است که قبلاً ذکر شده است. ستره محکمه عالیترین ارگان قضایی و در راس قوهٔ قضاییه کشور قرار دارد. قوهٔ قضاییه صلاحیت رسیده گی به تمام دعاوی را دارد.

درس چهارم زمان: دوساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**مردم سالاری (دموکراسی) چیست؟**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با مردم سالاری
۳-اهداف جزیی	شاگردان بعد از خواندن این درس باید: ۱- بتوانند مردم سالاری را تعریف کرده و تصویر کلی از آن ارائه نمایند. ۲- تفاوت بین مردم سالاری مستقیم و غیرمستقیم را بدانند. ۳- مهمترین اصول مردم سالاری را بشمارند. ٤- تاریخچه مردم سالاری را به طور مختصر بیان کنند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- سخنرانی؛ ۳- سؤال وجواب .فعالیت گروپی.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر.
٦-شیوهٔ ارزیابی	روش سؤال و جواب، ارزیابی از معلومات شاگردان.
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱۰ دقیقه) این فعالیت را با استفاده از روش تحریک مغزی سؤال و جواب، تحلیل متن انجام دهید. **جوابات فعالیت اول** - شما خودتان نمایندهٔ صنف را انتخاب می کنید تا حرفها و سخن های شما را به ادارهٔ مکتب برساند و نظم را در صنف به وجود آورد. - در این گروپ ها هم مانند: گروپ شما (هم صنفی‌ها) تصمیمات بر اساس نظر همه اعضا گرفته می شود و در صورتی که اکثریت اعضا از یک نظر حمایت کنند آن نظر به عنوان نظر اصلی و تصمیم جمعی مورد قبول قرار می گیرد. **متن اول** (۳۰ دقیقه)

	۱- متن را خوانده و توضیح دهید. (روش لکچر) تدریس مستقیم. ۲- از شاگردان نیز بخواهید که درس را بخوانند و توضیح دهند. **کارخانه گی** از شاگردان بخواهید تا قسمت هایی از بخش پایانی را که مربوط متن اول می شود در خانه انجام دهند.
قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (۵ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان ، گرفتن حاضری، سؤالات از درس گذشته‌وایجاد انگیزه؛ **فعالیت دوم** (۱۰دقیقه) این فعالیت با استفاده از روش بحث گروپی سؤال و جواب، مقایسه کردن انجام شود. **جوابات فعالیت دوم** - در هر دو نوع مردم سالاری، تعیین زعامت و نظام متعلق به مردم می باشد. مردم باید تصمیم گیرنده اصلی در امور حکومتی باشند. - در هر دو نوع مردم سالاری اصولی مانند: عدالت، برابری، احترام به آزادی بیان، احترام به حقوق انسانی وجوا بگو بودن دولت در مقابل مردم وجود دارد. **متن دوم** (۳۰ دقیقه) ۱- متنی که پس از فعالیت دوم می باشد تا ابتدای بخش پایانی به میتود لکچر برای شاگردان خوانده شده و توضیح داده شود. ۲- سؤالاتی از متن اول و دوم از شاگردان بپرسید. **کار خانه گی** شاگردان در خانه بخش آخری را کار کنند و جواب‌ها را در کتابچه های خود بنویسند. **شروع درس** (۵ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛

قسمت سوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**بخش آخری** **مروری بر درس** (۱۵ دقیقه) ۱- به جوامعی که صلاحیت تصمیم گیری در دست مردم قرار دارد و دولت تنها نماینده منتخب باصلاحیت مردم برای تصمیم گیری است، مردم سالار گفته می شود. ۲- دموکراسی (مردم سالاری)ریشه یونانی دارد چِرا که شهر آتن، با روش مردم سالاری اداره می شد. ۳- بعد از مردم سالاری باستانی یونان، در قرن بیستم مردم سالاری دوباره در جهان مطرح گردید. ٤- امروز تقریباً همه دولتها (مردم سالاری) را به عنوان یک روش مناسب در اداره حکومت خود پذیرفته اند. ٥- مردم سالاری مستقیم به این معناست که مردم به طور مستقیم اراده خود را اعمال می کنند. ٦-مردم سالاری غیرمستقیم به این معناست که اراده مردم از طریق نماینده گان اعمال می شود. **سؤال‌ها** (۱۵ دقیقه) ۱- در حکومتهای استبدادی مردم در تصمیم گیری شرکت ندارند و کشور تحت اراده یک یا چند نفر اداره میشود. در حکومتهای مردم سالار مردم می‌توانند در تصمیم گیری ها شرکت کرده و از طریق نماینده‌گانی که انتخاب می کنند برای کشور تصمیم می‌گیرند. ۲- مردم سالاری. ۳- مردم گاهی به طور مستقیم حاکمیت خود را اعمال می کنند، چنانکه در یونان باستان وجود داشت. به این شیوهٔ حکومت، مردم سالاری مستقیم می‌گویند. در مردم سالاری نماینده گی یا غیرمستقیم، مردم برخی از کارگزاران دولت مانند: نماینده‌گان پارلمان یعنی قوهٔ قانونگذاری کشور ودر بعضی کشورها رئیس دولت را به طور مستقیم انتخاب می‌کنند و به آنها صلاحیت می‌دهند که برای اداره کشور تصمیم گرفته، قانون وضع کنند. بدین ترتیب صلاحیت تصمیم گیری که به نماینده گان برای اداره کشور داده می شود، حاکمیت غیرمستقیم مردم می باشد که به آن مردم سالاری غیرمستقیم می گویند. ٤- در جوامع امروزی به دلیل جمعیت زیاد، جمع کردن تمام مردم در یک جا

امکان پذیر نیست. همچنین، مسایل کشورها بسیار زیاد و پیچیده شده و تمام مردم وقت رسیده گی و بحث در مورد آن را ندارند. بنابراین مردم سالاری مستقیم امروز امکان پذیر نیست.

٥- اصول مهم مردم سالاری عبارتند از: ١- اراده مردم، ٢- تضمین حقوق اساسی بشر، ٣-انتخابات آزاد، ٤-برابری درمقابل قانون

فعالیت آخری (١٠ دقیقه)

پارلمان جوانان

جهت معلومات بیشتر به متن درس مراجعه شود.

معلومات اضافی برای معلم

دموکراسی(مردم سالاری)

دموکراسی از کلمه یونانی باستانی کراتوس krastos به معنای «قدرت» یا «فرمانروایی» گرفته شده است. بنابراین دموکراسی به معنای «فرمانروایی دموس» است. دموس هم در معنای «مردم» به کار می‌رفت یا معادلی است برای «مردم بسیار».

مردم سالاری، نحوه‌ای از اداره کشور است که در آن تمام افراد جامعه عملاً برخود حکومت می‌کنند. دموکراسی در مفهوم یونانی، به معنای حکومت مردم یا اکثریت مردم بود. حکومت آتن را از آن جهت که اداره آن در دست اکثریت افراد است نه اقلیتی از آنها، دموکراسی می‌نامند. مردم سالاری امروز از مقبولیت بسیار برخوردار است. کشورهای بسیاری خود را مزین به مردم سالاری می‌کنند. اما این میزان از مطلوبیت امروزی مردم سالاری، دلیلی بر مقدس بودن آن در طول تاریخ نیست. مقبولیت عام آن در دوران جنگ اول جهانی ظاهر شد. از آن زمان تاکنون بیش از نیم قرن می‌گذرد.

اهمیت مردم سالاری به تصمیم گیری جمعی تعلق دارد و در مردم سالاری دو اصل همواره مورد توجه بوده است؛ نظارت همه بر تصمیم گیری جمعی و داشتن حق برابر در اعمال این نظارت.

برابری

برابری به معنای «برخورد یکسان» در اوضاع و احوال زنده گی اجتماعی که می‌گویند برای رفاه انسان قطعی و تعیین کننده است. نخستین عقیده برابری که تاثیری برتفکر سیاسی داشته، عقیده‌ای است که می‌توان از آن به «برابری اساسی» نام برد و این معنا را دارد که همه مردم به سبب داشتن جوهر انسانی، با هم برابرند. منظور از برابری، رفع تبعیضات دینی، مذهبی، قومی و نژادی، جنسی و طبقاتی واستفاده برابر از حقوق و مزایای محل زیست و امکانات و فرصت‌های کاری و اقتصادی و برخورداری از حقوق سیاسی مانند: حق رأی، حق اعتراض و رسیدن به مقامات عالی حکومتی و سایر آزادی‌های مدنی در یک کشور می باشد. برابری یکی از پایه‌ها و شاخصه‌های اصلی مردم سالاری به شمار می‌رود.

مشارکت سیاسی

مشارکت سیاسی به مفهوم اشتراک نمودن مردم در اداره امور جامعه است که موجب پایداری و دوام بیشتر جامعه می‌گردد. مشارکت در سیاست یکی از جنبه‌های گسترش وطالب عدالت و مساوات است.

حکومت قانون

این اصل بنیاد و حافظ حقوق و آزادی‌های فردی در مردم سالاری است. حکومت قانون می‌تواند حدود و مرز آزادی فرد را با توجّه به آزادی دیگران، امنیت جامعه و برابری و مانند آنها ترسیم کند. بدون قانون، اساس آزادی نیز در معرض تهدید و نابودی است .

انواع مردم سالاری

مردم سالاری انواع مختلفی دارد که مهم‌ترین آنها مردم سالاری مستقیم و غیرمستقیم می باشد:

مردم سالاری مستقیم: به نظامی گفته می شود که همه مردم مستقیماً اراده خود را تمثیل کنند. یعنی وضع قانون و اجرای قانون هر دو توسط خود مردم صورت بگیرد. شرط اساسی این نوع مردم سالاری، وجود جمعیت اندک و سرزمین کوچک می باشد تا امکان گردهمایی همه مردم در یک زمان وجود داشته باشد و همه مردم فرصت کافی برای اجرای تصمیمات شان دربارهٔ ادارهٔ حکومت داشته باشند. اما امروز به دلیل نبود فرصت کافی برای همه مردم و عدم امکان گردهمایی آنان در یک مکان و یک زمان این مردم سالاری امکان پذیر نیست و تنها مظاهر از آن در بعضی از کشورها که اقدام به برگزاری «رفراندوم یا همه پرسی» می کنند دیده می شود که این همه پرسی ها هم همهٔ موارد اداره حکومت را شامل نمی شود بلکه تنها برای یک موضوع خاص همه پرسی برگزار می گردد.

مردم سالاری نماینده گی: اراده مردم در این نظامها به جای اینکه مستقیماً به وسیلهٔ خود مردم اعمال شود، توسط نماینده گان شان اعمال می گردد. این نوع نظام با جوامع بزرگ امروزی سازگاری دارد زیرا مردم به جای اینکه خود در میدان های عمومی جمع شوند و تصمیم بگیرند، در انتخابات عمومی، نماینده گان خود را انتخاب می کنند تا به نماینده گی از آنها، به اعمال اراده مؤکلین‌خود بپردازند. نکته مهم در این نوع مردم سالاري یکی این است که همه افراد جامعه حق مشارکت داشته باشند و دوم اینکه انتقال ارادهٔ مردم به نماینده گان برای مدت معینی باشد. این مسأله باعث می‌شو د تا جلو خودسری‌ها و اعمال تمایلات شخصی نماینده گان در نحوه اعمال اراده مردم گرفته شود و چنانچه مردم از عملکرد نماینده خود در طول مدت معین ناراضی بودند بتوانند در دوره بعد، نماینده گان جدیدی انتخاب کنند.

منابع

بیتام، دیوید، **دموکراسی و حقوق بشر**، ترجمه: محمدتقی دلفروز، انتشارات طرح نو، تهران، ۱۳۸۳

بیتهام، دیوید و بویل، کوین، **دموکراسی چیست**؟، شهرام نقش تبریزی، ققنوس، ۱۳۷۶

هیوود، اندرو، **مقدمه نظریه سیاسی**، عبدالرحمان عالم، نشر قومس، ۱۳۸۳

آربلاستر، آنتونی؛ **لیبرالیسم غرب؛ ظهور و سقوط**، ت: عباس مخبر، چاپ اول، نظر مرکز، تهران، ۱۳۷۶

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**مردم چگونه می‌توانند در اداره دولت مشارکت کنند؟**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با چگونه گی مشارکت در دولت.
۳-اهداف جزیی	شاگردان با خواندن این درس باید: ۱- با طرق مشارکت در دولت آشنا شوند. ۲- مفهوم مشارکت سیاسی مفید و تاثیرگذار را بشناسند. ۳- دریابند که از چه راههایی می‌توانند بر عملکردهای دولت نظارت داشته باشند.
٤-میتود درسی	۱- بحث گروپی؛ ۲- لکچر؛ ۳- سؤال و جواب؛٤- کارگروپی؛ ٥- تحلیل متن.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر.
٦-شیوۀ ارزیابی	تحلیل متن۲- سؤال و جواب
۷-ساعت درسی	این درس یک قسمت بوده و در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (٥ دقیقه) از شاگردان بخواهید تا درباره موضوع فعالیت با یکدیگر گفتگو کنند (روش بحث گروپی) تمرین تکراری **جوابات فعالیت اول** - شرکت در اعتراضات و تظاهرات. - مشارکت از طریق رأی دادن. - مشارکت از طریق کا ندیدا شدن در یک مقام دولتی و تصدی آن. - عضویت در احزاب سیاسی. **متن درس** (۱۰ دقیقه) متن درس را بخوانید و توضیح دهید (میتود لکچر، توضیحی)

بخش آخری

مروری بر درس (۱۰ دقیقه)

- به شاگردان وقت بدهید تا قسمت مرور بر درس را تکمیل کنند.
- صحیح‌ترین خلاصه‌ها را روی تخته بنویسید.

جوابات مروری بر درس

- دولت مردم سالار اساس مشارکت مردم در تصمیم گیری‌های سیاسی کشور استوار است.
- مشارکت مردم در کارهای سیاسی از راههای مختلفی امکان پذیر است.
- مشارکت مردم از راههایی مانند: رأی دادن، عضویت در حزب سیاسی، نامزد شدن در پست های دولتی و... می‌باشد.
- مشارکت سیاسی مفید از راه انتخابات آزاد، عمومی، سرّی و مستقیم می‌باشد تا مردم با میل خود، فرد موردنظر خود را انتخاب کنند.
- نظارت بر دولت از راههای چون: ۱- انتقاد و بیان اشتباهات دولتمردان ۲- رسانه های مستقل از دولت که خطاهای آنها را بگوید ۳- اعتراضات و تظاهرات دسته جمعی از اشتباهات دولت.

سؤال‌ها (۱۰ دقیقه)

- به شاگردان وقت بدهید که جوابات سؤالها را از متن درس پیدا کنند. (سؤال و جواب).

جواب‌های شاگردان را بر روی تخته بنویسید و در نهایت به آنها بگوییـد که کدام‌ها درست و کدام‌ها غلط‌اند(روش تحلیل متن).

جوابات سؤالات به شرح ذیل است:

۱- دولت مردم سالار بر اساس مشارکت مردم در تصمیم گیری های سیاسی کشور استوار است. هر چه میزان مشارکت مردم بیشتر باشد، مظهر مردم سالاری در آن دولت بیشتر است.

۲- راههای مختلفی برای مشارکت سیاسی وجود دارد. رأی دادن، شرکت در تظاهرات، کا ندیدا شدن برای احراز یک پست دولتی، احراز و شامل شدن در یک پست دولتی از راههای مشارکت سیاسی است.

۳- مردم به طور یکسان در امور سیاسی مشارکت نمی کنند. برخی از مردم تنها در انتخابات شرکت نموده و به یکی از نامزدان رأی می‌دهند.

تعدادی هم عضو حزب سیاسی شده و در جهت پیشبرد اهداف حزب خود فعالیت می‌کنند. بعضی دیگر باکا ندیدا کردن خود تلاش می‌کنند که در پست های دولتی وارد شوند. و گروپ بلند پایه کسانی هستند که در انتخابات موفق شده و در عمل پُست های دولت را احراز کرده اند.

٤- نظارت بر کار دولتمردان از این راهها امکانپذیر است: ١- انتقاد و بیان اشتباهات دولتمردان ٢- رسانه های مستقل از دولت که خطاهای آنها را بگوید ٣- اعتراضات و تظاهرات دسته جمعی از عملکردهای نادرست دولت

فعالیت آخری (٥ دقیقه)

به شاگردان فرصت دهید تا فعالیت را انجام دهند. (تحریک مغزی)

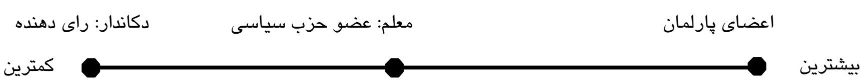
پاسخ فعالیت دوم

در این قسمت ما مثالهای بیشتری ذکر می‌کنیم.

- شاگردان می‌توانند یکی از دکانداران محل خود را درنظر بگیرند. این فرد به سبب سطح سواد و شغلش، ممکن است تنها در رأی‌گیری ها مشارکت داشته باشد.

- همچنین شاگردان می‌توانند یکی از معلمان خود را مثال بدهد. این معلم ممکن است که در یک حزب سیاسی هم عضویت داشته باشد و حتی ممکن است که مثلاً: در انتخابات پارلمانی کشور هم خود را کاندید کند.

- می‌توانند عضو پارلمان را مثال بیاورند که اکنون در یک پست مهم سیاسی در دولت مشغول به کار است. بنابراین اعضای پارلمان در بالاترین سطح مشارکت سیاسی می‌باشند.

معلومات اضافی برای معلم محترم

مشارکت سیاسی

ساده ترین شکل مشارکت سیاسی رأی دادن افراد به احزاب، افراد و سیاست‌هاست. اشکال

دیگر مشارکت سیاسی عبارتند از: مبـارزات انتخابـاتی، اعمـال نفـوذ بـر سیاسـتمداران. احـزاب ستون فقرات مردم سالاری هستند. عضویت در احزاب سیاسی یکی از مهمتـرین نـوع مـشارکت سیاسی به شمار می‌رود.

احزاب سیاسی از راه های مختلفی مشارکت سیاسی افراد را تضمین می‌کند:

۱- کسانی را که می‌خواهند برای گرفتن پست دولتی کار کنند، انتخاب می‌کنند.

۲- آنها دارای برنامه می‌باشند و مردم را از برنامه ها و سیاستهای خود درباره چگونه گی اداره دولت مطلع می‌سازند تا مردم با آگاهی ازآن پروگرام ها به کاندیداهای آنها رأی دهند.

۳- احزاب منتقدین حکومت هستند. احزاب با انتقاد کردن تلاش می‌کنند که حرکت های نادرسـت حکومت را به مردم نشان دهند و به جای کارهای نادرست آنان برنامۀ صحیح و جانـشین خـود را ارائه می‌کند و بدین ترتیب نقش سازنده یی در ادارۀ صحیح دولت بازی می‌کند.

٤- احزاب با تلاشها و رقابت هایی که با یکدیگر می‌کنند تلاش می نمایند مردمی را که نـسبت بـه فعالیتهای حکومت بی احساس و بی اعتنا هستند، به صحنه مشارکت سیاسی بکشانند.

٥- احزاب واسطه بین حکومت و مردم هستند. احزاب، اقدامات حکومت را بـرای مـردم توضـیح می‌دهند و عکس العمل های مردم را به حکومت انتقال می‌دهند.

منابع:

- عالم، عبدالرحمن، بنیادهای علم سیاست، تهران، نشر نی، ۱۳۷۳.

درس: ششم　　　　زمان: سه ساعت درسي

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**مردم سالاری (دموکراسی) در افغانستان**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با مردم سالاری در افغانستان
۳-اهداف جزیی	شاگردان با خواندن این درس باید: ۱- با تاریخچۀ مختصری مردم سالاری در افغانستان آشنا شوند. ۲- به اهمیت مردم سالاری در قانون اساسی افغانستان پی ببرند. ۳- نشانه های از مردم سالاری، مانند: انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات پارلمان را در کشور بشناسند. ٤- به آزادیهای مدنی مانند: آزادی بیان و آزادی مطبوعات به عنوان مظاهر مردم سالاری علاقه مند شوند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- لکچر؛ ۳- سؤال و جواب ٤- تحلیل متن٥- طریقه توضحیی
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- کتاب راهنمای معلم؛ ۳- تخته و تباشیر.
٦-شیوۀ ارزیابی	روش سؤال و جواب و ارزیابی از معلومات شاگردان.
۷-ساعت درسی	این درس به سه قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱۰ دقیقه) از شاگردان بخواهید که به گروپ ها تقسیم شوند و فعالیت را انجام دهند (روش بحث گروپی) **جوابات فعالیت اول** - دولت افغانستان یک دولت مردم سالار(مردمی) است زیرا کوشش شده است که

	اصول مردم سالاری رعایت شود. به عنوان مثال، مـردم در طـی یـک انتخابـات آزاد، سرّی و مستقیم رئیس جمهور و در طی انتخابـاتی دیگـر، نماینـده‌گـان خـود را بـرای تشکیل پارلمان انتخاب کردند. - در قانون اساسی ما تـلاش شـده اسـت تـا اصـولی ماننـد: آزادی، برابـری، عـدالت، مشارکت همه افراد، پاسخگویی دولت، آزادی بیان، آزادی مطبوعـات رعایـت گـردد و دولت هم باید تلاش کند که این قوانین در جامعه پیاده گردد. **متن اول** (۳۰ دقیقه) به متنی که بعد از فعالیت اول تا ابتدای فعالیت دوم آمده است، متن اول گفته می‌شود. **کارخانه گی** از شاگردان بخواهید تا در خانه آن قسمت از بخش آخری را که بـه مـتن اول مربـوط می‌شود، انجام دهند.
قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	. **شروع درس** (۵ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان ، گرفتن حاضـری، سـؤالات از درس گذشته‌وایجاد انگیزه؛ **فعالیت دوم** (۱۰دقیقه) این فعالیت نیز با استفاده از روش بحث گروپی انجام شود. **پاسخ‌های فعالیت دوم** ۱- قانون اساسی افغانستان یک قانون مردم سالارمحسوب می گردد زیرا: - بر تاسیس نظام؛ متکی بر اراده مردم تاکید شده است. - برقراری عدالت و برابری در آن تضمین شده است. - جامعه‌ای دور از هر نوع ظلم، تبعیض و خـشونت و حفـظ کرامـت انـسانی و عـدالت اجتماعی در آن ترسیم شده است. - برگزاری انتخابات آزاد، تفکیک قدرت بـرای جلـوگیری از اسـتبداد و خودسـری هـا درنظر گرفته شده است. ۲- دولت برای تطبیـق ارزشـهای مـردم سـالاری کـه در قـانون اساسـی آمـده اسـت تلاشهایی نموده است که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد: - برگـزاری انتخابـات ریاسـت جمهـوری بـه طـور آزاد، سـری و مـستقیم در سـال ۱۳۸۳هـ. ش - برگزاری انتخابات پارلمانی به طور آزاد، سری و مستقیم در سال ۱۳۸٤ هـ . ش. -مردم به طور مساوی می‌توانند خود را برای احـراز پـستهای دولتـی نـامزد کـرده و

	نیز به نامزدان مورد نظر خود رأی دهند. - تلاش برای آزادی بیان. **متن دوم** (۳۰ دقیقه) ۱. متن را برای شاگردان تشریح کنید. ۲. از شاگردان سؤالاتی بپرسید. **کار خانه گی** از شاگردان بخواهید که بخش آخری را در خانه کار کنند و برای ساعت درسی بعدی آماده باشند.
قسمت سوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (۵ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان و گرفتن حاضری، **بخش آخری** **مروری بر درس** (۱۵ دقیقه) ۱- مردم سالاری در اثر مبارزات آزادیخواهان در کشور ما آغاز گردید اما با شروع جنگها رو به نابودی گذاشت و بعد از کنفرانس بن بار دیگر زمینه تشکیل حکومت مردم سالار در کشور ما فراهم گردید. ۲- قانون اساسی کشور ما بر اساس ارزشهای اسلامی استوار است و در بسیاری از بندهای آن، اصول مردم سالاری در نظر گرفته شده است. ۳- انتخابات در افغانستان به صورت آزاد، عمومی، مستقیم و سرّی برگزار می‌گردد. ٤- انتخابات (ریاست جمهوری، ولسی جرگه و شوراهای ولایتی) مظاهر از تحقق ارادهٔ مردم در سرنوشت کشورشان می باشد. ٥- انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولایتی در کشور ما برگزار گردید که هیچ محدودیتی برای نامزد شدن و رأی دادن وجود نداشت. ٦- در پارلمان و شوراهای ولایتی کشور ما نماینده گانی از تمام اقوام و اندیشه های سیاسی حضور دارند. **سؤال ها** (۱۵ دقیقه) جوابات شاگردان را بررسی نموده و آنها را راهنمایی کنید.(روش ارزیابی از معلومات شاگردان) **پاسخ‌های سؤال‌ها** ۱- در قانون اساسی افغانستان، مادهٔ چهارم دربارهٔ حاکمیت ملی آمده است که:

«حاکمیت ملی در افغانستان به ملت تعلق دارد که به طور مستقیم یا توسط نماینده‌گان خود آن را اعمال می‌کنند». در مردم سالاری تعیین زعامت به ارادهٔ مردم متعلق است. بنابراین مادهٔ چهارم قانون اساسی مطابق با مردم سالاری می باشد. ۲- عدم تبعیض بین افراد جامعه، برابری در مقابل قانون و آزادی بیان، از جمله اصول مردم سالاری است که در ماده‌های مختلف قانون اساسی ما به صراحت تضمین شده است. ۳- بلی به صورت عادلانه و آزاد صورت گرفت. انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات نماینده‌گان ولسی‌جرگه در راستای تحقق حاکمیت مردم در کشور صورت گرفت. در انتخابات ریاست جمهوری، مردم ما برای اولین بار در تاریخ کشور توانستند که بلند ترین مقام اجرایی کشور خود را با رأی آزاد خود انتخاب کنند. در این انتخابات تمام اقوام ساکن کشور توانستند که برای احراز این مقام نامزد شده و باهم به رقابت بپردازند. این انتخابات به صورت آزاد، عمومی، مستقیم و سری صورت گرفت. **فعالیت آخری** (۱۰ دقیقه) در پاسخ به این فعالیت شاگردان عموماً باید به موارد زیر اشاره داشته باشند: ۱- میزان سواد و تحصیلات ۲- تعهد و پابندی فرد نماینده به مردم، دوست داشتن مردم و احترام به خواسته های آنها، احترام و پابندی به قانون اساسی و اصول مردم سالاری. ۳- توانایی در تحلیلهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	

درس: هفتم　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　زمان: دوساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**ملل متحد- دلایل تشکیل و ارگان اصلی آن**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با ملل متحد
۳-اهداف جزیی	از شاگردان انتظار می‌رود که با خواندن این درس: ۱- به اهمیت صلح و جلوگیری از جنگ پی ببرند؛ ۲- به اهمیت وجود ملل متحد پی ببرند ۳- تاریخچه مختصر ملل متحد را بدانند؛ ٤- ارگان های اصلی ملل متحد و وظایف آنها را بشناسند؛
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲-لکچر ومباحثه۳- تحلیل متن۴- سؤال و جواب ۵- تدریس مستقیم.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- تخته و تباشیر.
٦-شیوۀ ارزیابی	۱- سؤال و جواب ۲- تحلیل متن ۳- ارزیابی معلومات شاگردان
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱۰ دقیقه) شاگردان را وادار نمایید که دربارۀ فعالیت گفتگو نمایند (تحریک مغزی) **جواب فعالیت اول** سازمانی به نام ملل متحد وجود دارد که سعی می‌کند از بروز جنگ جلوگیری کند. درصورت بروز جنگ در جایی این سازمان با استفاده از نیروهای خود از گسترش جنگ جلوگیری به عمل می آورد. **متن اول** (۱۰ دقیقه) متنی را که بعد از فعالیت ورودی قرار دارد، برای شاگردان خوانده و توضیح دهید (میتود تدریس مستقیم) **فعالیت دوم** (۱۰ دقیقه) فعالیت با میتود(تحلیل متن) انجام داده شود.

	پاسخ فعالیت دوم در جواب این فعالیت شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه خواهند داد، معلم محترم با توجه به جوابات شاگردان سعی کند توجه آنها را به این نکات جلب کند که: وجود فقر وسایر نابرابری‌های اجتماعی مانند: تبعیض‌های قومی ونژادی وغیره، باعث درگیری و جنگ می‌شود. بنابر این ملل متحد باید اولاً کوشش کند حقوق ملتهای ضعیف توسط قدرتهای بزرگ به رسمیت شناخته شود، که در این صورت هیچ قدرتی به خود اجازه نمی‌دهد به کشورهای دیگر حمله کند. ثانیاً ملل متحد باید در راستای ایجاد کار و اشتغال که باعث از بین رفتن فقر در جوامع می‌شود تلاش کند زیرا وقتی که کار در جامعه موجود باشد افراد برای تأمین معاش خود و فامیل‌شان گرفتار گروپ‌های تروریستی نمی‌شوند بنابراین اینگونه گروپ ها نمی‌توانند قدرت یافته و سبب نا امنی و نا آرامی در جوامع شوند. **متن دوم**(۱۰ دقیقه): متن دوم تشریح شده و در صورت لزوم از برخوانده شود. **کارخانه گی** به شاگردان وظیفه داده شود که بخش آخری درس را برای ساعت درسی بعد انجام دهند.
قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**بخش آخری** **مروری بر درس** (۱۵ دقیقه) با توجه به اهداف و متن درس، خلاصه‌هایی را که شاگردان تهیه کرده‌اند، بررسی کنید. **سؤال‌ها** (۲۰ دقیقه) شاگردان باید قبلاً با مطالعه دقیق متن، جوابات را آماده کرده باشند. با استفاده از روش (سؤال و جواب). جواب‌های شاگردان را بر روی تخته بنویسید و در آخر به آنها بگویید که کدام‌ها درست و کدام‌ها غلط‌اند. جوابات سؤالات به شرح زیر است: جلوگیری از جنگ و ارتقای سطح زنده گی مردم جهان؛ قبولی اعضای جدید، تعلیق یا اخراج اعضای قدیمی و انتخاب اعضای غیر

دایم شورای امنیت از جمله وظایف مجمع عمومی می‌باشد؛
وظیفۀ شورای امنیت ملل متحد حفظ صلح وامنیت است که از دو طریق زیر انجام می‌شود: ۱- حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات، ۲- اقدام عملی در موارد تهدید صلح و یا تجاوز؛
مجمع عمومی، شورای امنیت، شورای اقتصادی-اجتماعی، دیوان بین‌المللی عدالت و دارالانشاء هماهنگی کلیه امور سازمان ملل متحد را فراهم می‌کند و مصوبات مجمع عمومی و شورای امنیت را به طور مستقیم اجرا نموده یا بر اجرای آن نظارت می‌نماید. همچنین سرمنشی ملل متحد می‌تواند توجه شورای امنیت را به هر موضوعی که صلح و امنیت بین‌المللی را با خطر مواجه می‌کند جلب نماید.

فعالیت آخری (۱۰ دقیقه)

از چند شاگرد بخواهید که جواب‌های خود را بخوانند؛
جوابهای آنها را چک نموده و جواب‌های غلط را اصلاح نمایید.

جواب فعالیت آخری

در این شعر، سعدی(رح) اشاره می‌کند که انسانها با هم پیوند نزدیک و ناگسستنی دارند و باید به مشکلات یکدیگر رسیده گی کنند سازمان ملل متحد هم بر همین اساس بنا شده است که اگر مشکلی پیش آید یا جنگی در جهان در گیرد همه انسانها از آن متأثر می‌شوند. بنا براین با تلاش تمام دولتها باید امکان جنگ را در تمام جهان به حداقل برسانند.

معلومات اضافی برای معلم محترم

از آغاز جنگ جهانی دوم کنفرانسهای متعددی برای ایجاد سازمانی وسیع که بتواند صلح آورده و از بروز جنگ جلوگیری کند تشکیل شد که گام به گام دولتها را به تشکیل سازمان ملل متحد نزدیک کرد. کنفرانس سانفرانسیسکوآخرین گام برای تشکیل سازمان ملل متحد بود در این کنفرانس منشور ملل متحد با شرکت ۵۱ کشور در ۲۵ جون ۱۹٤۵ به اتفاق آرا تصویب شد.[1]

۱- **رکن اول: شورای امنیت**

براساس مادۀ ۲٤ منشور، شورای امنیت یکی از ارکان اصلی سازمان ملل متحد محسوب می شود و « مسؤولیت اساسی حفظ صلح و امنیت بین المللی » را به عهده دارد.
لازم به تذکر است که اعطای چنین مسؤولیتی به شورای امنیت درطرح های پیشنهادی کنفرانس دامبارتن اوکس پیش بینی شده بود.

معلومات در باره ارگان های اصلی ملل متحد از منبع (موسي زاده رضا **سازمان‌هاي بين المللي** نشر ميزان چاپ هشتم تهران ۱۳۸٦)ارائه گردید.

البته این پیشنهاد توسط قدرت های بزرگ که در خلال جنگ جهانی دوم تأسیس یک سازمان بین المللی را در سر می پروراندند، صورت گرفته بود. در حقیقت، « آنچه که از ابتدای تأسیس سازمان ملل در قالب شورای امنیت مورد پیش بینی قرار گرفت عبارت بود از یک ارگان اجرایی کوچک با عملکرد مداوم که قادر باشد هنگامی که صلح و امنیت بین المللی مورد تهدید قرار گرفت اقدام به اتخاذ تصمیمات سریع و مؤثر نموده، مکانیزم اجبار کننده پیش بینی شده در فصل هفتم منشور را به کار اندازد».

وظایف و اختیارات شورای امنیت:

مواد ٢٤ تا ٢٦ منشور وظایف شورای امنیت را بیان کرده است. طبق مواد مذکور وظیفه اصلی حفظ صلح و امنیت بین المللی به عهده شورای امنیت گذاشته شده است و اعضای سازمان توافق کرده‌اند که شورای امنیت در اجرای وظایفی که به موجب این مسؤولیت بر عهده دارد، از سوی آنها عمل کند. علاوه بر وظیفه اصلی فوق، شورای امنیت موظف است در چهار چوب اهداف و اصول سازمان فعالیت کند، به عبارت دیگر اقدامات و تصمیمات شورای امنیت باید مطابق با مندرجات منشور سازمان ملل متحد باشد و فعالیت خود سرانه ای انجام ندهد.

طبق مادهٔ ٢٥ منشور،« اعضای سازمان موافقت می نمایند که تصمیمات شورای امنیت را طبق مفاد منشور قبول و اجرا نمایند».

از مفاد مادهٔ اخیر الذکر چنین استنباط می شود که موافقت اعضا تنها شامل « تصمیمات» شوراست و « توصیه نامه ها» را در بر نمی گیرد.

در اجرای وظیفه اصلی خود- حفظ صلح و امنیت بین المللی – شورای امنیت از دو طریق عمل می کند:

مداخله مسالمت آمیز در حل اختلافاتی که احتمال دارد صلح و امنیت بین المللی را به خطر بیندازد و یا فراهم نمودن و سایل حل اختلا فات (فصل ششم منشور).

مداخله قهر آمیز و یا اتخاذ روشهای اجباری (پس از ناکامی طریقه اول)-(فصل هفتم منشور).

٢- رکن دوم : مجمع عمومی

١- ترکیب اعضای مجمع عمومی:

مجمع عمومی مهم ترین «رکن تبادل نظر و مشوره» سازمان ملل متحد است که با شرکت کلیه اعضای سازمان تشکیل می شود. هر یک از اعضا می تواند حداکثر پنج نماینده در مجمع داشته باشد که مجموعاً دارای یک رأی خواهند بود. مجمع عمومی به عنوان مجلس جهانی محل ابراز عقاید و نظریات متفاوت اعضای جامعه بین المللی است.

منشور ملل متحد در فصل چهارم خود مواد ٩ تا ٢٢ وظایف مجمع عمومی را تعیین کرده

است. بعضی مقررات دیگر منشور در ارتباط با مجمع عمومی مـی باشـند ماننـد: مـواد ۱،۲،۷-٤، ۲۳، ۲٤، ۳٥، ٦٤- ٦۰، ٦٦، ۸۸- ۸٥، ۹۳، ۹٦، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰٥، ۱۰۸، و ۱۰۹. همچــین مـــواد ٤، ۱٥- ۷،۳۲، ۳۳ و ٦۹ اساسنامه محکمه بین المللی عدالت در ارتباط با مجمع عمومی است.

۲- وظایف و اختیارات مجمع عمومی:

مجمع عمومی مرکب از نماینده گان کلیه کشور های عضو با اختیارات و سـیعی کـه بـه موجـب مواد ۱۰ تا ۱۷ (فصل چهارم) منشور کسب کرده است، عملاً: مظهر و جـدان جهـانی بـه شـمار می آید و با توجه به مسایل متعدد و متنوعی که در جلسات آن مجمع مورد بحث و گفتگـو قـرار می گیرد، می توان گفت این ارگان نفوذ قابل ملاحظـه ای در افکـار عمـومی جهانیـان پیـدا کـرده است. با این وصف و علی رغم اختیارات وسیع مجمع نمی تواند این نهاد را یک پارلمـان جهـانی تلقی نمود و یا با پارلمان داخلی کشور ها مقایسه کرد زیرا مجمع عموماً به وضـع قـوانین الـزام آور نمی پردازد و اغلب قطعنامه های آن جنبه توصیه آمیز و اخلاقی دارد.

- رکن سوم تأسیس محکمه بین المللی عدالت:

محکمه بین المللی عدالت رکن قضایی اصلی در سازمان ملل متحد است و اساسنامه آن نیز کـه بر مبنای اساسنامه محکمه بین المللی عدالت تنظیم گردیده است جزء لاینفـک منـشور بـه شـمار می آید. اساسنامه محکمه در ۲٦ جون ۱۹٤٥ م به امضای نماینده گان ٥۱ کـشور شـرکت کننـده در کنفـرانس سانفرانسیـسکو رسـید و انتخـاب قـضات محکمــه نیـز در ٥ فبـروری ۱۹٤٦ م در نخستین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد صورت گرفت. کار محکمه جدید نیـز رسـماً از جلسه افتتاحیه دیوان در ۱۸ اپریل ۱۹٤٦م آغاز شد.

صلاحیت محکمه بین المللی عدالت:

صلاحیت محکمه در رسیده گی به اختلافات بین دولت ها بسته گی به رضایت دولت های طرف دعوی دارد« زیرا اعمال حق رسیدگی و قضاوت در امور بین المللی جز بر مبنای میل و اراده دولت ها میسر نیست و توافق دولت ها شرط اصلی و قبلی اجرای روش قضاوت در حل و فصل اختلافات آنهاست»صفحۀ۱۴۹. علاوه بر این صلاحیت که « صلاحیت قضایی یا ترافعی» نامیده می شود، دیوان می تواند طبق مادۀ ٦ اساسنامه درهر مسأله قضایی به تقاضای هر سازمان و یا موسسۀ که درمنشور ملل متحد پیش بینی شده، رأی مشورتی صادر کند.

٤- رکن چهارم وظایف و اختیارات شورای اقتصادی و اجتماعی:

شورای اقتصادی و اجتماعی رکن اصلی فعالیت های اقتصادی و اجتماعی سـازمان ملـل متحـد به شمار می آید. این شورا در راستای پذیرش وظایف مندرج در فـصل نهـم و دهـم منـشورملل متحد تحت نظارت مجمع عمومی عمل می کند.

الف – انجام مطالعات:

به موجب بند ۱ مادۀ ٦۲ منشورملل متحد، شورای اقتـصادی و اجتمـاعی مـی توانـد مطالعـات و

گزارش هایی در بارهٔ مسایل بین المللی مربوط به امـور اقتـصادی، فرهنگـی، تعلیمـی، صـحی و سایر امور مربوط را انجام داده یا تهیه کند یـا موجبـات انجـام یـا تهیـه آن را بـه متخصـصین مربوط توصیه هایی بنماید.

ب– صـدور توصـیه نامـه: بـه موجـب بنـد ۲ مـادهٔ ٦۲ منـشورملل متحـد، شـورای اقتـصادی و اجتماعی می تواند به منظور تشویق احترام واقعی به حقـوق بـشر و آزادی هـای اساسـی بـرای همه توصیه هایی بنماید.

ج– تهیه مسوده کنوانسیون ها: شورای اقتصادی و اجتماعی می تواند در خـصوص امـوری کـه در صلاحیت آن قرار دارد مسوده کنوانسیون هایی را برای تقدیم به مجمـع عمـومی تهیـه کنـد. مسوده برخی از کنوانسیون ها رأسا توسط شورای اقتـصادی و اجتمـاعی تهیـه مـی شـوند و سپس در مجمع عمومی به تصویب می رسند مانند« کنوانسیون منع کشتار دسته جمعی».

د– تشکیل کنفرانس های بین المللی:

شورای اقتصادی و اجتماعی مـی توانـد در خـصوص مـسایلی کـه در صـلاحیت آن قـرار دارد کنفرانس های بین المللی را بر طبق قواعد مقرر از طرف سازمان ملل متحد برگـزار نمایـد(مـادهٔ ٤)،(٦۲ منشور). علاوه بر تهیه مسوده کنوانسیون های بـین المللـی، شـورای مزبـور مـی توانـد اقدام به تشکیل کنفرانس در موضوعات مختلف بنماید.

هـ مساعدت به سازمان های تخصصی و بر قراری هماهنگی میان آنها:

یکی از وظایف شورای اقتـصادی و اجتمـاعی ایجـاد همـاهنگی میـان سـازمان هـای تخصـصی سازمان ملل متحد است.

رکن پنجم: دارالانشا:

طبق مادهٔ ۷ منشور، دارالانشا یکی از ارکان اصلی سـازمان ملـل متحـد بـه شـمار مـی آیـد. بـه موجب مادهٔ ۹۷ منشور نیز« دارالانشا از یک سرمنشی و آن تعداد از پرسونل کـه سـازمان ملـل متحد لازم بدانند تشکیل خواهد شد.»

۱– سرمنشی: سرمنشی ملل متحد عالی ترین مقام سازمان ملل است و ریاسـت دارالانـشا را بـه عهده دارد.

الف– نحـوهٔ تعیـین سرمنـشی: بـرای تعیـین سرمنـشی، در ابتـدا شـورای امنیـت در یـک جلـسه خصوصی کاند یدها را بررسی کرده و پس از رأی گیری به صورت غیر تـشریفاتی، بـا صـدور قطعنامه ای یکی از کاند یـدها را بـه عنـوان نـامزد مقـام سرمنـشی بـه مجمـع عمـومی معرفـی می کند. متعاقباً مجمع در مذاکرات خصوصی موضوع را بررسی وسپس در جلسه عمـومی واز طریق رأی مخفی نظر قطعی خود را اعلام می کند. مدت تصدی این مقام در منشور تعیین نـشده است، لیکن در سال ۱۹٤٦م مجمع عمومی این مدت را پنج سال تعیین کرد کـه البتـه قابـل تمدیـد است.

درس: هشتم **زمان: دوساعت**

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**ارکان فرعی و سازمانهای تخصصی ملل متحد**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با ساحات فعالیت ملل متحد
۳-اهداف جزیی	با خواندن این درس شاگردان تواناییهای زیر را پیدا خواهند کرد: • آشنایی با دلایل تشکیل ارکان فرعی و سازمانهای تخصصی. • درک تفاوت بین آنها و بیان تفاوت آنها. • آشنایی با یونسکو و ساحهٔ کاری آن. • آشنایی با یونیسف و ساحهٔ کاری آن. • آشنایی با کمشنری عالی ملل متحد در امور پناهنده‌گان و دامنه کاری آن.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- لکچر۳- تدریس مستقیم۴- تحلیل متن۵- شبکه مفاهیم.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- تخته و تباشیر. ۳-در صورت امکان تصاویری از ملل متحد ،یونسکو،یونیسف و کمشنری عالی ملل متحد در امور پناهنده گان.
٦-شیوۀ ارزیابی	نظر به امکانات و لزوم دید معلم محترم.
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول**(۱۰ دقیقه): ۱- به شاگردان هدایت دهید که به تصاویر به دقت نگاه کرده و بگویند که دربارۀ آنها چه می دانند؟ ۲-اسامی سازمانهای یونسکو یونیسف و کمشنری ملل متحد در امور پناهنده‌گان را بر روی تخته نوشته وتذکر دهید که هر نام مربوط به کدام نشان (آرم) می‌باشد. **متن اول** (۱٥ دقیقه): متن بعد از فعالیت را برای شاگردان تشریح کنید و در صورت لزوم از روی درس بخوانید

<table>
<tr><td></td><td>

فعالیت دوم (۵دقیقه):

سؤالات فعالیت دوم را از شاگردان بپرسید (روش تحریک مغزی)

جواب فعالیت

گردانندهگان ملل متحد هم به فکر کودکان بودهاند وبرای این منظور رکن فرعی به نام صندوق کودکان ملل متحد ایجاد شدهاست که در زمینۀ حل مشکلات کودکان در سراسر جهان فعالیت میکند.

متن دوم (۱۰ دقیقه):

متن بعد از فعالیت را تشریح نموده ودر صورت لزوم از بر بخوانید

کارخانه گی

به شاگردان وظیفه داده شود که پاسخ سؤالات درس را تا هفته بعد پیدا کنند.

</td></tr>
<tr><td>

قسمت دوم

(در یک ساعت درسی تدریس شود)

</td><td>

شروع درس (۵ دقیقه)

سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛

بخش آخری

مروری بر درس (۱۵ دقیقه)

معلمان محترم با توجه به اهداف درس خلاصه هایی را که شاگردان تهیه کردهاند، بررسی کنید.

سؤالها (۱۵ دقیقه)

۱- تشکیل ملل متحد آغاز همکاریهای گسترده بین کشورهای جهان شد. بسیاری از این همکاریها در بخشهایی است که در منشور ملل متحد پیش بینی نشده بود. بنابراین، ارکان فرعی ملل متحد فعال شد تا بتوانند همکاریهای بینالمللی را در تمام بخشها گسترش دهند.

۲- به سه دسته کاری تقسیم میشوند:

۱- مؤسسات انکشاف زراعتی، صنعتی و پولی-بانکی (اقتصادی)؛

۲- مؤسسات خدماتی و ارتباطی؛

۳- مؤسسات اجتماعی، فرهنگی و صحی.

</td></tr>
</table>

۳- تقویت صلح خواهی در اذهان بشر از طریق تعلیم وتربیت درست ٤- یکی از ارکان فرعی ملل متحد صندوق کودکان ملـل متحـد اسـت کـه به طور اختـصار "یونیـسف" نامیـده مـی‌شـود. هـدف یونیـسف کمـک بـه یـک زنده گی امن، سالم و برخوردار از تغذیـه مناسـب و همـراه بـا تعلـیم و تربیـه مفید برای تمام کودکان جهان است. ٥- به پناهنده‌گان و آواره‌گان **فعالیت آخری** (۱۰ دقیقه) ۱- از چند شاگرد بخواهید که جواب‌های خود را در صنف بخوانند؛ ۲- جوابهای آنها را بررسی کرده و جواب های غلط را اصلاح نمایید.	

معلومات اضافی برای معلم [۱]

کمیشنری عالی ملل متحد برای پناهند ه گان- (UNHCR)

نخستین اقدام در خصوص حمایت از پناهنده گان در سال ۱۹۲۱ م توسط جامعه ملل صورت گرفت. این سازمان با تعیین کمیشنر عالی جامعه ملل برای پناهنده گان اولین گام را در این زمینه برداشت. در چهارچوب سازمان ملل، ابتدا «اداره امداد و بازسازی ملل متحد» ایجاد و سپس در سال ١٩٤٦م «سازمان بین المللی پناهنده گان» که وظایف اداره فوق الذکر را نیز به عهده گرفته بود، تشکیل شد. پس از چندی، مجمع عمومی در سال ١٩٤٩ م تصمیم به تعیین یک کمیشنر عالی ملل متحد برای پناهنده گان گرفت. پس از تصویب اساسنامه دفتر کمیشنری عالی ملل متحد برای پناهنده گان در دسامبر ۱۹۵۰م این دفتر عملاً کار خود را از اول جنوری ۱۹۵۱ آغاز کرد.

مقر این سازمان در ژنو است. وظیفه این سازمان حمایت بین المللی از پندهنده گانی است که در حیطه اساسنامه کمیشنری عالی قرار می گیرند. همچنین این سازمان به دنبال راه حل هایی است که بتواند به مشکل پناهنده گی پایان دهد و باعث باز گشت داوطلبانه پناهنده گان به کشور های متبوع خود شود.

بر اساس بند سوم فصل اول اساسنامه کمیشنری مذکور، فعالیت این سازمان غیر سیاسی اسـت و بـا در نظر گرفتن ملاحظات بشردوستانه و اجتماعی فعالیت های خود را سازمان میدهد طبـق فـصل دوم

اساسنامه آن سازمان، اشخاصی که سازمان مذکور آنها را به عنوان پناهنده گان مورد شناسایی قرار می دهد، اشخاصی هستند که به علت ترس از تعقیب به دلیل نژاد، مذهب، ملیت یا عقیدۀ سیاسی خارج از کشور متبوع خود به سر می برند.

صندوق کودکان ملل متحد(UNICEF)

با توجه به ضرورت ارائه کمک های اضطراری به کودکان و نو جوانان قربانی جنگ جهانی دوم، مجمع عمومی در دسامبر ۱۹٤٦م به توصیه شورای اقتصادی و اجتماعی، صندوق بین المللی سازمان ملل متحد را ایجاد کرد. البته پس از چندی در دسامبر ۱۹۵۰م بنا به تصمیم مجمع عمومی مأموریت یونیسف به سوی ارائه کمک های لازم برای کودکان کشور های در حال توسعه تغییر جهت داد. و بالاخره در اکتبر ۱۹۵۳ م مجمع عمومی بر آن شد تا این سازمان را به عنوان رکن دایمی نظام ملل متحد قرار دهد و در همین راستا نام آن را به « صندوق کودکان ملل متحد» تغییر داد.

سازمان تعلیمی علمی فرهنگی ملل متحد (یونسکو) « در اثنای جنگ جهانی دوم، وزیران تعلیم و تربیۀ متفقین که جمله گی در لندن جمع شده بودند و هم چنان به فعالیت های فرهنگی خود ادامه می دادند، با تصویب قطعنامه ای در ۱۲ جولای ۱۹٤۵م از دولت بریتانیا درخواست نمودند که کنفرانسی در مورد ایجاد یک سازمان دایمی آموزش و فرهنگ در لندن ترتیب دهد. در این کنفرانس که همان سال بر پا شد و چهل وچهار دولت از جمله اعضای دایم شورای امنیت در آن حضور داشتند، معاهده ای در ۱٦ نوامبر در مورد تأسیس «سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد» (یونسکو) که مقرش در پاریس تعیین شده بود، به امضا رسید. یونسکو در ۱٤ دسامبر ۱۹٤٦م به موجب قراردادی که با سازمان ملل متحد امضا کرد به یک سازمان تخصصی وابسته به ملل متحد تبدیل شد.

درس: نهم　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　زمان: دوساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**کارنامه ملل متحد**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با برخی از برنامه‌های ملل متحد و میزان موفقیت در این برنامه‌ها
۳-اهداف جزیی	با خواندن این درس شاگردان یاد خواهند گرفت که: ۱- در کار ملل متحد کاستی‌هایی هم وجود دارد. ۲- ملل متحد در زمینه جلوگیری از جنگ، فعالیتهای گوناگونی انجام می‌دهد. ۳- ملل متحد در جریان مبارزه با فقر چه کارهایی می‌کند. ٤- ملل متحد در زمینه حل مسالمت‌آمیز اختلافات بین کشورها اقداماتی انجام می‌دهد. ٥- تقریباً تمام بخشهای ملل متحد در افغانستان فعال می‌باشند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- لکچر۳- سؤال و جواب ٤- مباحثهٔ گروپی.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- تخته و تباشیر. ۳-در صورت امکان تصاویری از فعالیتهای مختلف ملل متحد در جاهای مختلف جهان
٦-شیوهٔ ارزیابی	روش کاغذ (تحریری)
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱۰ دقیقه) این فعالیت با میتود تحریک مغزی انجام شود. **پاسخ فعالیت** (۱) ملل متحد توانسته است از وقوع جنگ جهانی جلوگیری کند ولی از وقوع جنگ بین کشورها نتوانسته است جلوگیری کندبه همین دلیل در دوران مو جو دیت ملل متحد هم شاهد جنگهای زیادی در نقاط مختلف دنیا بوده‌ایم. ملل متحد در تحقق سایر اهداف خود مانند: از بین بردن فقر و ارتقای سطح زنده گی نیز علیرغم تلاشهای زیاد کاملاً موفق نبوده است

	(۲) در افغانستان تقریبا تمام بخشهای ملل متحد فعالیت دارند .اجلاس بن که به ابتکار ملل متحد در رابطه به افغانستان تشکیل شده بود توانست بعد از سقوط رژیم طالبان از بروز جنگ داخلی در افغانستان جلوگیری کند. **متن** (۳۰ دقیقه) متن بعد از فعالیت را برای شاگردان تشریح کنید و در صورت لزوم از روی درس بخوانید. **کارخانه گی** به شاگردان وظیفه داده شود که جواب سؤالات درس را تا هفته بعد پیدا کنند.
قسمت دوم (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (۵ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه **بخش آخری** **مروری بر درس** (۱۰دقیقه) معلمان محترم با توجه به اهداف درس خلاصه هایی راکه شاگردان تهیه کرده‌اند، بررسی کنید. **سؤال‌ها** (۱۰ دقیقه) ۱- با وجود اقدامات زیادی که ملل متحد در راستای جلوگیری از جنگ انجام می‌دهد ولی به طور کامل نتوانسته‌است از بروز جنگ در جهان جلوگیری کندبه همین دلیل جنگهای زیادی را بعد از تشکیل ملل متحد شاهد بوده‌ایم که به طور نمونه می‌توان جنگهای کشورخودما را نام برد. ۲- بانک جهانی، سازمان غذا وزراعت جهانی،بانک توسعه زراعت، بانک بین المللی ترمیم وتوسعه از جمله مؤسسات وابسته به ملل متحد است که در زمینه مبارزه با فقر فعالیت می‌کند. ۳- تقریباً تمام بخشهای ملل متحد در افغانستان فعال است. شورای امنیت در تامین امنیت کشور ،یونسکودر حفظ میراث های فرهنگی و یونیسف در حمایت از اطفال و واکسین کردن زنان و کودکان در مقابل بیماریهای خطرناک به مردم افغانستان کمک می‌رساند.

فعالیت آخری (۱۰دقیقه)

۱- از چند شاگردان بخواهید که جواب‌های خود را در صنف بخوانند؛

۲- جوابهای آنها را بررسی کرده و جواب های غلط را اصلاح نمایید.

خلاصه فصل (۱۰ دقیقه)

برای یاد آوری مطالب فصل از روی خلاصه بخوانید.

معلومات اضافی برای معلم محترم

هدف اصلی تشکیل ملل متحد جلوگیری از جنگ بود. بعد از تشکیل این سازمان همه انتظار داشتند که دیگر جنگی در جهان اتفاق نیفتد؛ اما رقابتهای آشکار و نهان دو ابر قدرت شرق و غرب (شوروی و امریکا) مانع از تحقق این هدف بود. رقابت این دو کشور در جهان باعث جنگهای زیادی گشته و حتی بسیاری از کشورها را تجزیه کرد، که برای مثال می‌توان به جنگهای ویتنام ،کوریا وجنگ کشور خودما اشاره کرد. علاوه بر رقابت دو ابر قدرت گاهی توسعه طلبی یک کشور نیز منجر به دخالت در امورکشور دیگر می شد. ملل متحد در تمام جنگها کوشش کرده است که به درگیری‌ها خاتمه بخشد. در برخی از جنگها کوششهای ملل متحد توانست جنگ را کنترول کرده و از گسترش آن جلوگیری کند؛ اما در برخی دیگر نیز تلاشهای ملل متحد مفید واقع نشد؛ مثل جنگ ایران و عراق که علی‌رغم تلاش های ملل متحد سالها به طول انجامید. مشکل فلسطین و اسراییل هم از مسایلی است که ملل متحد نتوانست در حل آن توفیقی به دست آورد. عدم توانایی ملل متحد در تحقق اهدافش ناشی از دو دلیل عمده می‌باشد که عبارتند از:

۱- ملل متحد مرجع بالاتراز دولتها نمی‌باشد و به همین خاطر تصمیماتی که در ملل متحد گرفته می‌شود، برای دولتها الزام آور نیست، بنابراین دولتها اگر احساس کنند که تصمیمات ملل متحد با منافع آنها سازگاری ندارد، این تصمیمات را نادیده می‌گیرند.

۲- برای اعضای دایمی شورای امنیت حقی پیش بینی شده است که بر اساس آن در این شورا هیچ تصمیمی بدون موافقت اعضای دایمی گرفته نمی‌شود. بنابراین مخالفت یکی از اعضا دایمی باعث می‌شود که تصمیمات هر چند مهم در این شورا اصطلاحاً وتو شود و به اجرا در نیاید. در رابطه با فلسطین آمریکا بارها تصمیمات و قطعنامه های شورای امنیت را وتو کرده است.

در رابطه با مبارزه با فقر و سایر اهداف ملل متحد نیز ناامنی و بی ثباتی که ناشی از جنگ است از یک طرف و بلاهای طبیعی؛ مانند: خشکسالی ها از طرف دیگر ملل متحد را با مشکل مواجه ساخته است.

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**حقوق بشر**
۲-اهداف عمومی	آشنایی شاگردان با مفهوم حقوق بشر و احترام به آن
۳-اهداف جزیی	از شاگردان انتظار می رود در پایان این درس: ۱- معنای حقوق بشر را بدانند. ۲- با دلایل ضرورت به حقوق بشر آشنا شوند. ۳- در بارۀ اعلامیه حقوق بشر معلومات به دست آورند ٤- با برخی از مهمترین حقوق انسانها که در اعلامیه جهانی حقوق بشر آمده آشنا شوند. ٥- به حقوق بشر احترام بگذارند. ٦- یاد بگیرند که نه حقوق کسی را ضایع کنند و نه بگذارند که کسی حق آنها را ضایع کند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- لکچر۳- سؤال و جواب٤- مقایسه کردن٥- تحلیل متن.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- تخته و تباشیر.
٦-شیوۀ ارزیابی	۱- روش تحلیل متن ۲- ارزیابی از معلومات شاگردان
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول**(۱٥ دقیقه): این فعالیت با شیوۀ بحث گروپی(تدریس توضیحی) انجام شود. **جوابات فعالیت** (جوابات را بنویسید) **متن** (۲٥ دقیقه): متن بعد از فعالیت را برای شاگردان تشریح کنید و در صورت لزوم از روی درس بخوانید.(روش تدریس مستقیم)

<table>
<tr><td></td><td>

کارخانه گی

به شاگردان وظیفه داده شود که جواب سؤالات درس را تا هفته بعد پیدا کنند.

</td></tr>
<tr><td>

قسمت دوم

(در یک ساعت درسی تدریس شود

</td><td>

شروع درس (٥ دقیقه)

سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛

بخش آخری

مروری بر درس (١٥دقیقه)

معلمان محترم با توجه به اهداف درس خلاصه هایی راکه شاگردان تهیه کرده‌اند، بررسی کنید.

سؤال‌ها (١٥دقیقه)

١- حقوق بشر عبارت از حقوق و ارزشهایی است که هر انسانی باید در زنده‌گی از آنها برخوردار باشند؛ مانند: حق حیات، حق آزادی، حق برابری در مقابل قانون

٢- در دین مقدس اسلام انسان از احترام خاصی برخوردار است وحقوق زیادی دارد که هیچ کس حق ندارد به طور خود سرانه آنها را از او سلب کند.

٣- هدف حقوق بشر تضمین حقوق، امنیت ورفاه افراد جامعه است.

٤- اعلامیه جهانی حقوق بشر سندی بین المللی است که توسط مجمع عمومی ملل متحد به تصویب رسید.این اعلامیه یکی از مهمترین اسناد بین المللی است که هدف آن تامین حقوق برابر و آزادیهای اساسی برای تمام انسانها می‌باشد.

(١)؛حق زنده‌گی (٢)؛حق آزادی و امنیت شخصی (٣)؛حق تعلیم وتربیت

پاسخ فعالیت آخری(١٠ دقیقه)

- برابری :سورۀ حجرات: آیه ١٣، ٢- عدالت: سورۀ مائده آیه ٨

- آزادی: سورۀ بقره آیه ٢٥٦ ٤- حق حیات: سورۀ انعام آیه ١٥١

</td></tr>
</table>

معلومات اضافی برای معلم محترم:

متن اعلامیه جهاني حقوق بشر

اعلامیه جهانی حقوق بشر در دهم دسامبر ۱۹۴۸ م توسط مجمع عمومی ملل متحد به تصویب رسید. مجمع عمومی اعلامیه جهانی حقوق بشر را آرمان مشترکی برای تمام مردم و کلیه ملل اعلام کرد، تا جمیع افراد و کلیه ارکان اجتماع این اعلامیه را دایماً مد نظر داشته باشند و مجاهدت کنند که بوسیله تعلیم و تربیت احترام این حقوق و آزادی ها توسعه یابد و با تدابیر تدریجی ملی و بین المللی، شناسایی و اجرای واقعی و حیاتی آنها، چه در میان خود ملل عضو و چه در بین مردم کشورهایی که در قلمرو آنها می باشند، تامین گردد.

مادۀ اول : تمام افراد بشر آزاد به دنیا می آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابرند. همه دارای عقل و وجدان می باشند و باید با یکدیگر با روح برادری رفتار کنند .

مادۀ دوم :

۱) هر کس میتواند بدون هیچ تمایز – خصوصاً از حیث رنگ، جنس، نژاد، مذهب، عقیده سیاسی یا هر عقیده ی دیگر و همچنین ملیت و وضع اجتماعی، ثروت، ولادت یا هر موقعیت دیگر، از تمام حقوق و کلیه آزادی هایی که در اعلامیه حاضر ذکر شده است بهره مند گردد.

۲) به علاوه هیچ تبعیضی به عمل نخواهد آمد که مبتنی بر وضع سیاسی، اداری و قضایی یا بین المللی کشور یا سرزمینی که شخص به آن تعلق دارد. خواه این کشور مستقل، تحت قیمومیت یا خود مختار بوده و یا حاکمیت آن به شکلی محدود شده باشد.

مادۀ سوم : هر کس حق زنده گی، آزادی و امنیت شخصی دارد.

مادۀ چهارم : احدی را نمی توان در برده گی نگاه داشت و داد و ستد برده گان به هر شکلی که باشد ممنوع است.

مادۀ پنجم : احدی را نمی توان تحت شکنجه یا مجازات یا رفتاری قرار داد که ظالمانه یا خلاف انسانیت و شئوون انسانی یا مُوهن باشد.

مادۀ ششم : هر کس حق دارد که شخصیت حقوقی او در همه جا به عنوان یک انسان در مقابل قانون شناخته شود.

مادۀ هفتم : همه در برابر قانون مساوی هستند و حق دارند بدون تبعیض و بالسویه از حمایت قانون برخوردار شوند. همه حق دارند در مقابل هر تبعیضی که ناقض اعلامیه حاضر باشد و هر تحریکی که برای اعمال چنین تبعیضی انجام شود از حمایت قانون برخوردار شوند.

مادۀ هشتم : در برابر اعمالی که حقوق اساسی فرد را مورد تجاوز قرار دهد و آن حقوق

به وسیله ی قانون اساسی و یا قانون دیگری برای او شناخته شده باشد، هر کس حق رجوع مؤثر به محاکم ملی صالحه را دارد.

مادهٔ نهم : احدی را نمی توان خودسرانه توقیف، حبس یا تبعید نمود.

مادهٔ دهم : هر کس با مساوات کامل حق دارد که دعوایش به وسیلهٔ محکمه مستقل و بی طرف، منصفانه و علناً رسیده گی شود و چنین محکمه دربارهٔ حقوق و الزامات او و یا هر اتهام جزایی که به او وارد شده باشد تصمیم بگیرد.

مادهٔ یازدهم :

۱- هر کس که به گناهی متهم شده باشد بی گناه محسوب خواهد شد تا وقتی که در جریان یک دعوای عمومی که کلیه تضمین های لازم جهت دفاع او تامین شده باشد، تقصیر او قانوناً محرز گردد .

۲- هیچ کس برای انجام یا عدم انجام عملی که در موقع ارتکاب، آن عمل به موجب حقوق ملی یا بین المللی جرم شناخته نمی شده است محکوم نخواهد شد. به همین طریق هیچ مجازاتی شدید تر از آنچه که در موقع ارتکاب جرم بدان تعلق میگرفت در بارۀاحدی اجرا نخواهد شد.

مادهٔ دوازدهم : احدی در زنده گی خصوصی، امور خانواده گی، اقامتگاه یا مکاتبات خود، نباید مورد مداخله های خود سرانه واقع شود و شرافت و اسم و رسمش مورد حمله قرار گیرد. هر کس حق دارد در مقابل اینگونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانون قرار گیرد.

مادهٔ سیزدهم :

۱) هر کس حق دارد که در داخل هر کشوری آزادانه عبور و مرور کند و محل اقامت خود را انتخاب کند.

۲)هر کس حق دارد هر کشوری از جمله کشور خود را ترک کند یا به آن بازگردد .

مادهٔ چهاردهم :

۱) هرکس حق دارد در مقابل شکنجه، آزار و تعقیب پناهگاهی جستجو کند و در کشورهای دیگر پناه گزیند.

۲) در مواردی که تعقیب واقعاً مبتنی به جرم عمومی و غیر سیاسی یا رفتارهایی مغایر با اصول و مقاصد ملل متحد باشد نمیتوان از این حق استفاده کرد.

مادهٔ پانزدهم :

۱) هر کس حق دارد که دارای تابعیت باشد.

۲) احدی را نمی توان خودسرانه از تابعیت خود یا از حق تغییر تابعیت محروم کرد.

مادهٔ شانزدهم :

۱) هر زن و مرد بالغی حق دارند بدون هیچگونه محدودیت از نظر نژاد، ملیت، تابعیت یا مذهب با یکدیگر ازدواج کنند و تشکیل خانواده دهند. در تمام مدت ازدواج و هنگام انحلال آن، زن و شوهر در کلیه امور مربوط به ازدواج دارای حقوق مساوی می باشند.

۲) ازدواج باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد واقع شود.

مادهٔ هفدهم :

۱) هر کس منفرداً یا به طور دسته جمعی حق مالکیت دارد.

۲) احدی را نمی توان خودسرانه از حق مالکیت محروم نمود.

مادهٔ هجدهم :[۱] هر کس حق دارد که از آزادی فکر، وجدان و مذهب بهره مند شود. این حق متضمن آزادی تغییر مذهب یا عقیده و نیز متضمن آزادی اظهار عقیده و ایمان میباشد و همچنین شامل تعلیمات مذهبی و اجرای مراسم دینی است. هر کس میتواند از این حقوق منفرداً یا اجتماعاً و به طور خصوصی یا عمومی برخوردار شود.

مادهٔ نوزدهم :[۲] هر کس حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آنست که از داشتن عقاید خود بیم و اضطرابی نداشته باشد و در کسب اطلاعات و افکار و در اخذ و انتشار آن به تمام وسایل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد.

مادهٔ بیستم :

۱- هر کس حق دارد آزادانه مجامع و جمعیتهای مسالمت آمیز تشکیل دهد.

۲- هیچکس را نمیتوان مجبور به شرکت در اجتماعی کرد.

مادهٔ بیست و یکم :

۱- هر کس حق دارد در ادارهٔ امور عمومی کشور خود، خواه مستقیماً و خواه از طریق نماینده گانی که آزادانه انتخاب شده باشند شرکت جوید.

۲- هر کس حق دارد با تساوی شرایط به مشاغل عمومی کشور خود نایل آید.

۳- اساس و منشأ قدرت حکومت ارادهٔ مردم است. این اراده باید به وسیله ی انتخاباتی ابراز گردد که از روی صداقت و به طورنوبتی صورت پذیرد. انتخابات باید عمومی و با رعایت مساوات باشد و با رأی مخفی یا طریقه ای نظیر آن انجام گیرد که آزادی رأی را تضمین نماید .

۱-۲. این دو مادهٔ (۱۸-۱۹) صریحاً مخالف مادهٔ سوم قانون اساسی افغانستان می باشد که در آن آمده است (در افغانستان هیچ قانون نمی تواند مخالف معتقدات و احکام دین مقدس اسلام باشد).

مادۀ بیست و دوم : هر کس به عنوان عضو اجتماع حق امنیت اجتماعی دارد و مجاز است به وسیلۀ مساعی ملی و همکاری بین المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی خود را که لازمه‌یی مقام ورشد آزادانه یی شخصیت اوست با رعایت تشکیلات و منابع هر کشور بدست آورد .

مادۀ بیست وسوم :

۱- هر کس حق دارد کـار کنـد، کـار خـود را آزادانـه انتخـاب نمایـد، شـرایط منـصفانه و رضایت بخشی برای کار خود خواستار باشد و در مقابل بیکاری مورد حمایت قرار گیرد.

۲- همه حق دارند بدون هیچ تبعیضی در مقابل کار مساوی اجرت مساوی دریافت کنند.

۳- هر کس که کار می کند به مزد منصفانه و رضایت بخشی ذیحق میشود کـه زنـده گـی او و خانواده اش را موافق شئوون انسانی تامین کند و آنرا در صورت لـزوم بـا هـر نـوع وسایل دیگر حمایت اجتماعی تکمیل نماید.

٤- هر کس حق دارد برای دفاع از منافع خود با دیگران اتحادیه تشکیل دهد یا در اتحادیـه ها شرکت کند.

مادۀ بیست و چهارم : هر کس حق استراحت و فراغـت و تفـریح دارد و بـه خـصوص بـه محدودیت معقول ساعات کار و مرخصی های نوبتی با اخذ حقوق ذیحق میباشد.

مادۀ بیست و پنجم :

۱-هر کس حق دارد که سطح زنده گانی، سلامتی و رفاه خـود و خـانواده اش را از حیـث خوراک و مسکن و مراقبتهای صحی و خدمات لازم اجتماعی تـامین کنـد و همچنـین حـق دارد که در مواقع بیکاری، بیماری، نقص اعضا، بیوه گی، پیری یا تمام مـوارد دیگـری کـه به عللی خارج از اراده ی انسان وسـایل امـرار معـاش از دسـت رفتـه باشـد، از شـرایط آبرومندانه ی زنده گی برخوردار شود.

۲- مادران و کودکان حق دارند از کمک و مراقبت مخصوصی بهـره منـد شـوند. کودکـان چه بر اثر ازدواج و چه بدون ازدواج به دنیـا آمـده باشـند، حـق دارنـد کـه همـه از یکنـوع حمایت اجتماعی برخوردار شوند.

مادۀ بیست وششم :

۱- هر کس حق دارد که از تعلیم و تربیه بهره مند شود. تعلیم و تربیه لااقل تا حدودی کـه

مربوط به تعلیمات ابتدایی و اساسی است باید رایگان باشد. آموزش ابتدایی اجباری است. آموزش حرفه ای باید عمومیت پیدا کند و آموزش عالی باید با شرایط تساوی کامل به روی همه باز باشد تا همه بنا به استعداد خود بتوانند از آن مستفید گردند.

۲- تعلیم و تربیه باید طوری هدایت شود که شخصیت انسانی هر فرد را به حد کمال رشد آن برساند و احترام حقوق و آزادی های بشر را تقویت کند. تعلیم و تربیه باید حس تفاهم، گذشت و احترام به عقیده ی مخالف و دوستی بین تمام ملل و جمعیتهای نژادی یا مذهبی و همچنین توسعه ی فعالیتهای ملل متحد را در راه حفظ صلح تسهیل نماید .

۳- پدر و مادر در انتخاب نوع تعلیم و تربیه فرزندان خود نسبت به دیگران اولویت دارند.

مادۀ بیست و هفتم :

۱- هر کس حق دارد آزادانه در زنده گی فرهنگی اجتماع شرکت کند، از فنون و هنر ها مستفید گردند و در پیشرفت علمی و فواید آن سهیم باشد.

۲- هر کس حق دارد از حمایت منافع مادی و معنوی آثار علمی، فرهنگی یا هنری خود برخوردار شود.

مادۀ بیست وهشتم : هر کس حق دارد برقراری نظمی را بخواهد که از لحاظ اجتماعی و بین المللی، حقوق و آزادی هایی را که در این اعلامیه ذکر گردیده است تامین کند و آنها را به مورد اجرا گذارد.

مادۀ بیست و نهم :

۱- هر کس در مقابل آن جامعۀ وظیفه دارد که رشد آزاد و کامل شخصیت او را میسر کند.

۲- هر کس در اجرای حقوق و استفاده از آزادی های خود فقط تابع محدودیت هایی است که به وسیله قانون و منحصراً به منظور تامین، شناسایی و مراعات حقوق و آزادی های دیگران و برای رعایت صحیح مقتضیات اخلاقی و نظم عمومی و رفاه همه گانی در شرایط یک جامعۀ مردم سالار وضع گردیده است .

مادۀ سی ام : هیچ یک از مقررات اعلامیه حاضر نباید طوری تفسیر شود که متضمن حقی برای دولت، جمعیت یا فردی باشد که به موجب آن بتوانند هر یک از حقوق و آزادیهای مندرج در این اعلامیه را از بین ببرند یا در راه آن فعالیتی نمایند.

درس: یازدهم | زمان: دوساعت

عناوین	شرح مطالب
۱-موضوع درس	**تاریخچه و وضعیت حقوق بشر در افغانستان**
۲-اهداف عمومی	آشنایی با وضعیت حقوق بشر در افغانستان
۳-اهداف جزیی	از شاگردان انتظار می‌رود که با خواندن این درس: ۱- با وضعیت حقوق بشر در افغانستان آشنا شوند. ۲- کمیسیون مستقل حقوق بشر را بشناسند. ۳- موارد نقض حقوق بشر را شناخته و نسبت به آن دید منفی پیدا کنند. ٤- مواردی را که می توان از کمیسیون حقوق بشر کمک خواست، بشناسند. ٥- بتوانند در مواقع ضروری از کمیسیون حقوق بشر کمک بخواهند.
٤-میتود درسی	۱- تحریک مغزی؛ ۲- لکچر ۳- سؤال و جواب ٤- مقایسه کردن ٥- بحث گروپی.
٥-مواد مُمد درسی	۱- کتاب درسی؛ ۲- تخته و تباشیر
٦- شیوهٔ ارزیابی	۱- روش ارزیابی معلومات شاگردان ۲- تحلیل متن.
۷-ساعت درسی	این درس به دو قسمت تقسیم می‌شود و هر قسمت در یک ساعت درسی تدریس می‌گردد.
قسمت اول (در یک ساعت درسی تدریس شود)	**شروع درس** (٥ دقیقه) سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛ **فعالیت اول** (۱۰ دقیقه) در باره فعالیت اول با شاگردان گفتگو کنید. (روش تحریک مغزی) **متن اول** (۱۰ دقیقه) متنی را که بعد از فعالیت ورودی قرار دارد، برای شاگردان خوانده و توضیح دهید (روش لکچر روش توضیحی). **فعالیت دوم** (۱۰ دقیقه) فعالیت با روش تحریک مغزی انجام داده شود.

<table>
<tr>
<td></td>
<td>

پاسخ فعالیت دوم

۱- در قانون اساسی جدید حفظ حقوق و ارزشهای بشری مورد تاکید فراوان قرار گرفته است که برخی از موارد آن در متن درس آمده است. هچنین در مواد ۲۳،۲٤،۲۵

مادۀ بیست ودوم: هرنوع تبعیض وامتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. اتباع افغانستان اعم از زن ومرد دربرابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی می باشند.

مادۀ بیست وسوم: زنده گی موهبت الهی وحق طبیعی انسان است. هیچ شخص بدون مجوز قانونی از این حق محروم نمی گردد.

مادۀ بیست وچهارم: آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران ومصالح عامه که توسط قانون تنظیم می گردد، حدودی ندارد.

آزادی وکرامت انسان از تعرض مصؤن است.

دولت به احترام وحمایت آزادی وکرامت انسان مکلف می باشد

۲- دولت جمهوری اسلامی افغانستان برای حفظ و مراقبت هرچه بیشتر از حقوق بشر اقدام به تأسیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان کرده است.

متن دوم (۱۰ دقیقه)

متن دوم تشریح شده و در صورت لزوم از برخوانده شود.

کارخانه گی

به شاگردان وظیفه داده شود که بخش پایانی درس را برای ساعت درسی بعد انجام دهند.

</td>
</tr>
<tr>
<td>

قسمت دوم

(در یک ساعت درسی تدریس شود)

</td>
<td>

شروع درس (۵ دقیقه)

سلام دادن وبرقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، پرسان درس گذشته وایجاد انگیزه؛

بخش آخری

مروری بر درس (۱۰ دقیقه)

با توجه به اهداف و متن درس، خلاصه‌هایی را که شاگردان تهیه کرده‌اند، بررسی کنید.

</td>
</tr>
</table>

سؤال‌ها (۱۰ دقیقه)

پاسخ سؤالات:

۱. در قانون اساسی سال ۱۳۵۵

۲. به دلیل دودهه جنگهای تحمیلی در کشورما نقض حقوق بشر بسیار افزایش یافت. در این مدت تعداد زیادی از هموطنان ما کشته و زخمی شدند. اطفال، به ویژه دختران از تحصیل محروم شدند و خانواده های زیادی به کشورهای خارج آواره شدند.

۳. در این کنفرانس نمایندهگان جناح های مختلف افغانستان، تشکیل اداره موقت با مشارکت عادلانه اقوام وملیت‌ها را به عنوان راه حل معقول برای بحران افغانستان پذیرفتند.

٤. طبق قانون اساسی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان وظیفه دارد که موارد نقض حقوق بشری افراد را شنیده و آن را به مراجع قانونی ارجاع دهد و در دفاع از حقوق آنها مساعدت نماید.

٥. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان به منظور بالا بردن سطح آگاهی مردم و حمایت از حقوق بشر همکاری نزدیکی با وزارتخانه‌ها وسایر سازمانهای دولتی، نهادهای جامعه مدنی و مطبوعات دارد.

فعالیت آخری (۱۰ دقیقه)

شاگردان پاسخ های خود را در صنف بخوانند.

خلاصه فصل (۱۰ دقیقه)

خلاصه فصل را برای شاگردان بخوانید.

معلومات اضافی برای معلم محترم

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان بر اساس توافق اجلاس بن در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۱٦ (مطابق ٦ جون ۲۰۰۲) به منظور حمایت و بهبود حقوق بشر در کشور پا به عرصه وجود گذاشت، و بعد از فرمان رئیس اداره موقت افغانستان عملاً به فعالیت‌های خود آغاز نمود. در قانون اساسی جدید نیز یک کمیسیون مستقل حقوق بشر دایمی در افغانستان پیش‌بینی شده

است. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان دارای یک دفتر مرکزی می‌باشد که در کابل استقرار دارد و هشت دفتر ساحوی دارد که در هرات، قندهار، گردیز، جلال آباد، بدخشان بامیان، مزار شریف و میمنه مشغول فعالیت‌اند.

هدف از تأسیس این دفاتر ایجاد نهادهای نظارت‌کننده بر حقوق بشر در ولایات است. هرچند، این دفاتر صلاحیت‌های اجرایی ندارند اما حضور آنان در آن مناطق تاحدی باعث جلوگیری از بی‌بندوباری بعضی افراد می‌شود. کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان متشکل است از یازده کمیشنر دایمی که پنج نفر آن را زن و شش نفر آن را مرد تشکیل می‌دهند.

چنانکه یادآوری گردید، این کمیسیون بر اساس موافقتنامه بن برای جلوگیری از نقض حقوق بشر که در افغانستان طی سه دهه اخیر به طرق مختلف روی داده است، تأسیس گردید. وضعیت نابسامان حقوق بشر، فضایی نامناسب امنیتی و حقوقی کشور ضرورت تأسیس کمیسیون مستقل حقوق بشر در افغانستان را ایجاب می‌کرد.

لذا برای ایجاد یک صلح پایدار و جلوگیری از تخطی‌های حقوق بشری تأسیس کمیسیون مستقل حقوق بشر به عنوان یک نهاد اجتماعی ضروری و لازم به نظر می‌رسید. بر همین اساس بود که کمیسیون مستقل حقوق بشر برای نظارت بر حقوق بشر و جلوگیری از نقض حقوق بشر، به وجود آمد. این کمیسیون پس از تشکیل سعی نمود تا بتواند جلو بسیاری از ظلم‌ها و بی‌عدالتیها را بگیرد و به آنهایی که حقوق شان در طی سالهای متمادی نقض شده، کمک نماید.